

KARLOVA UNIVERZITA

Filosofická fakulta

Český jazyk a literatura

Bakalářská práce

Michaela Vraná

POSESIVNÍ ADJEKTIVA – KONKURENCE JMENNÉHO A TVRDÉHO
ADJEKTIVNÍHO SKLOŇOVÁNÍ

POSSESSIVE ADJEKTIVES – INTRACTION BETWEEN NOMINAL AND HARD
ADJECTIVAL INFLECTION

Poděkování

Děkuji magistře Pavlíně Jínové za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

.....

Michaela Vraná

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je ucelit pohled českých gramatik a dalších prací na jazykovou problematiku skloňování posesivních adjektiv a zjistit, jak se čeští novináři pracující ve vybraných komerčních médiích orientují v této jazykové kategorii. V teoretické části jsme se pokusili shrnout, jaký je obraz o posesivních adjektivech v současné české jazykovědě, v praktické části jsme vyložili, jak jsme přistupovali k tvorbě dotazníku na téma užívání přivlastňovacích adjektiv publicisty metodou dotazníku a výsledky našeho průzkumu. Hlavním zjištěním bylo, že respondenti mají tendenci odpovídat spisovně a upřednostňují posesivní adjektiva před genitivu. Tato práce je přínosem, protože sumarizuje znalosti uvedené v gramatikách na dané téma a ukazuje, jak se čeští publicisté vybraných periodik orientují v problematice přivlastňovacích přídavných jmen.

Klíčová slova

Posesivum, posesiva, přídavná jména, přivlastňovací, přivlastňovací přídavná jména, český jazyk, čeština, mluvnice, novináři, publicisté, dotazník

Abstract

The aim of this work is to complete the view of the Czech gramatics and other studies to the language question of the intraction of possessive adjectives and find out, how the Czech publicists working in chosen commercial media verse in this question of language. In a teoretical part we tried to sum up a picture of possessive adjectives in circumstance Czech linguistics, in a practical part we explained how we approach to the creation of our questionnaire about the use of possessive adjectives of chosen publicists and we described the results of our survey. The main finding was that our respondents tend to answer registry and prefer possessive adjectives before the genitive. This work is beneficial because it summarizes the knowledge referred to in grammars on the subject of possessive adjectives and shows how Czech writers of selected periodicals versed in issues of possessive adjectives.

Key words

Posesivum, adjectives, possessive, possessive adjectives, Czech language, Czech, grammar, journalists, publicists, questionnaire

Obsah

Úvod.....	7
1. Teoretická část	8
1. 1. Posesiva v českých gramatikách.....	8
1. 2. Význam a užití s ním spojená.....	9
1. 3. Tvoření přivlastňovacích adjektiv	10
1. 3. 1. Mužská jména	12
1. 3. 2. Ženská jména	12
1. 4. Syntax	13
1. 5. Skloňování	14
1. 5. 1. Tabulka skloňování posesivních adjektiv	15
1. 5. 2. Přivlastňovací přídavná jména v nářečí	16
1. 5. 3. Vybrané články věnující se problematice skloňování posesivních adjektiv.....	17
1. 5. 3. 1. Robert Adam: Máte něco proti mámině sezení v tátovu křesle?	17
1. 5. 3. 2. Hana Prouzová: Přivlastňovací přídavná jména na -ův, -in v současné češtině	18
1. 5. 3. 3. Josef Vachek: Ještě k osudu českých posesivních adjektiv (Glosa k pohybu v českém tvarosloví)	23
1. 6. Shrnutí.....	24
2. Praktická část	27
2. 1. Cíle práce	27
2. 2. Stanovení hypotéz.....	27
2. 3. Výběr respondentů do výzkumného vzorku	28
2. 4. Popis průzkumu	29
2. 4. 1. Položky s doplňováním tvarů	30
2. 4. 2. Položky zjišťující přijatelnost tvarů.....	31
2. 5. Předvýzkum	32
2. 6. Vyhodnocení získaných dat	32
2. 6. 1. Co jsme zjistili o respondentech	33
2. 6. 2. Vlastní dotazník	33
2. 6. 2. 1. Zpátky k hypotézám.....	34
2. 7. Shrnutí.....	39
Závěr	42
Literatura.....	44
Příloha č. 1	46

Úvod

Tato bakalářská práce nese název Posesivní adjektiva – konkurence jmenného a tvrdého adjektivního skloňování. Na základě dostupné odborné literatury jsme zpracovali stručný přehled typů skloňování posesivních adjektiv v současné češtině. Budeme se věnovat i variantě genitivu přivlastňovacího. V úvahu jsme brali nejen situaci ve spisovné češtině, ale i v ostatních formách tohoto jazykového problému.

Práce je rozdělena do dvou částí. V teoretické části se nejdříve pomocí studií publikovaných v odborném časopisu *Naše řeč* a jazykových příruček pokusíme shrnout, jaký je obraz o posesivních adjektivech v současné české jazykovědě. V praktické části pak popíšeme tvorbu dotazníku a dotazník sám a výsledky průzkumu užívání přivlastňovacích adjektiv. Zkoumáno bylo spontánní užívání tvarů posesivních adjektiv v kontextu a jejich hodnocení na škále naprosto přijatelné – naprosto nepřijatelné. Předpokládanými respondenty jsou publicisté z novin *Blesk*, *Aha!* a televizí *Nova* a *Barrandov*.

V této práci vycházíme z několika zdrojů. Prvním jsou jazykové příručky a mluvnice (Trávníček 1951, Havránek – Jedlička 1986, *Mluvnice češtiny I a II* 1986 a *ESČ* 2002, *PMČ* 2001, *Akademická gramatika spisovné češtiny* 2013 a *Mluvnice současné češtiny* 2010), dalšími jsou články z odborných časopisů *Naše řeč* (Adam 2005, Jančák 1975, Prouzová 1984, Prouzová 1986) a *Slovo a slovesnost* (Vachek 1972). V praktické části představíme dotazník a vyvodíme závěry z výsledků výzkumu.

Cílem této bakalářské práce je ucelit pohled českých gramatik na jazykovou problematiku posesivních adjektiv a zjistit, jak se čeští novináři ze zmíněných komerčních médií orientují v této jazykové kategorii.

1. Teoretická část

V první části této bakalářské práce se pokusíme pomocí standardních jazykových příruček vyložit charakteristiku posesivních adjektiv v české jazykovědě.

1. 1. Posesiva v českých gramatikách

V české gramatické tradici jsou posesivní adjektiva řazena do různých rovin jazyka. Například v *České mluvnici*¹ a *Mluvnici češtiny I² II³* jsou vykládána v morfologii, zato *Mluvnice spisovné češtiny I⁴ a II⁵*, *Příruční mluvnice češtiny*,⁶ *Encyklopedický slovník češtiny*⁷ a *Čeština – řeč a jazyk*⁸ struktury typu *otcův, matčin* je uvádějí jako kategorii slovtvornou.

Vladimír Šmilauer ve své *Novočeské skladbě* hovoří o dvou prostředcích vyjádření posesivity - posesivní genitiv a posesivní dativ.⁹ Mluvnice Františka Trávníčka se posesivitě věnuje v oddílech Tvarosloví¹⁰ a Tvoření slov, kde autor říká: „Tato přídavná jména se nazývají přivlastňovací podle toho, že vyjadřují vlastnictví ve vlastním smyslu; [...] Mají však velmi často i významy jiné, s vlastnictvím obdobné nebo od něho dosti vzdálené; t.j. vyjadřují vlastnictví ve smyslu širším“,¹¹ i v oddílu Skladba.¹²

František Kopečný píše o posesivitě v poznámkách o genitivu,¹³ o adjektivech¹⁴ či o pasívu.¹⁵ V *České mluvnici* Havránka a Jedličky se s posesivitou setkáváme při popisu genitivu, dativu, adjektiv a pronomén.¹⁶

---

¹ Havránek, B., Jedlička, A.: *Česká mluvnice*, Praha, Státní Pedagogické nakladatelství 1986.

² *Mluvnice češtiny I*, Praha, Academia 1986.

³ *Mluvnice češtiny II*, Praha, Academia 1986.

⁴ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951.

⁵ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny II*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951.

⁶ Karlík, P., Nekula, M., Rusínová, Z. (eds.): *Příruční mluvnice češtiny*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2001.

⁷ Karlík, P., Nekula, M., Pleskalová, J.: *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2002, s. 24–25.

⁸ Čechová, M. a kol.: *Čeština – řeč a jazyk*, Praha, ISV nakladatelství 2000.

⁹ Šmilauer, V.: *Novočeská skladba*, Praha, Nakladatel Ing. K. Mikuta 1947, s. 153, 173, 222nn

¹⁰ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 539, 546–551.

¹¹ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 539, 546–551, s. 334.

¹² Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 539, 546–551, s. 1069.

¹³ Kopečný, F.: *Základy české skladby*, Praha, Státní Pedagogické nakladatelství 1962, s. 50.

¹⁴ Kopečný, F.: *Základy české skladby*, Praha, Státní Pedagogické nakladatelství 1962, s. 76.

Téměř všem formám posesivity v češtině se věnuje příručka Jaroslava Bauera a Miroslava Grepla. Formálně-morfologické poznámky o posesivitě uzavírají výklady v mluvnici *Čeština – řeč a jazyk*.¹⁷ Proč se autoři zmíněných publikací rozhodli řadit posesivní adjektiva právě do těchto částí výkladu, se neuvádí.

1. 2. Význam a užití s ním spojená

Podle *Mluvnice spisovné češtiny I*¹⁸ se přivlastňovací přídavná jména takto nazývají, protože vyjadřují vlastnictví v určitém smyslu. Například *matčina šála* = *šála, která patří matce*. Významy mohou být i jiné, v daleko širším pojetí příslušnosti. Taková posesivní adjektiva potom vyjadřují vztahy mezi jménem, ze kterého jsou přímo nebo nepřímo odvozena, a dalším jménem.

Označují tedy:

- příbuzenský vztah: *bratrův syn, matčina sestra*
- služební vztah: *bratrův čeledín, sestřina služka*
- podmětový vztah: *matčina práce* = *práce, kterou koná, vykonala nebo vykoná matka*; slovesně: *matka pracuje*
- původství: *Jungmannova Slovesnost* = *jejímž původcem, autorem je Jungmann*
- nositele vlastnosti nebo stavu: *otcovo zdraví* = *otec je zdravý, případně nemocný*
- předmětový vztah: *Husovo upálení* = *upálení Mistra Jana Husa*; slovesně: *Hus byl upálen*
- časový vztah: *Husova doba* = *doba, ve které žil Hus*
- místní vztah: *Jiráskův kraj* = *kraj, kde se narodil, žil, působil Jirásek*¹⁹

V *Mluvnici spisovné češtiny I*²⁰ se dále uvádí, že jde o vztahy, které lze souhrnně nazvat příslušnost. Na tato adjektiva se ptáme otázkou *čí*.

---

¹⁵ Kopečný, F.: *Základy české skladby*, Praha, Státní Pedagogické nakladatelství 1962, s. 126.

¹⁶ Havránek, B., Jedlička, A.: *Česká mluvnice*, Praha, Státní Pedagogické nakladatelství 1963, s. 67, 191, 192.

¹⁷ Čechová, M. a kol.: *Čeština – řeč a jazyk*, Praha, ISV nakladatelství 2000.

¹⁸ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 539, 546–551, s. 334–335.

¹⁹ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 539, 546–551, s. 334–335.

Havránek a Jedlička v *České mluvnici*²¹ uvádí, že přídavná jména s příponami *-ův* (*-ova, -ovo*) a *-in* (*-ina, -ino*) mají přesně vyhraněný význam. Taková jména přivlastňují určité osobě. *Česká mluvnice* dále uvádí, že pokud se přivlastňuje něco osobě nebo věci jako druhu, bývá přídavné jméno tvořené jinak (zpravidla příponami *-ský, -ovský* nebo *-í*) nebo se užívá genitiv substantiva (*péče otce = otcovská péče*).

*Mluvnice češtiny I*²² konstatuje, že adjektiva odvozená příponami *-ův* a *-in*, nazývaná adjektiva individuálně přivlastňovací, se od ostatních desubstantivních vztahových adjektiv významem v zásadě neliší. Označují pouze sémanticky nediferencovaný vztah substance k substanci, nevyjadřují však vztah k substanci jako k druhu, nýbrž jako k jednotlivě, zpravidla ke konkrétně jedinečné osobě. Proto tvoří přirozenou základnu pro jejich tvoření jednak vlastní jména osob, jednak obecná jména osob, ale ta vždy v podobě singulárové (*přítelův, ale přátelský*). Dále autoři této mluvnice konstatují, že přechod mezi pojetím vztahu k individu a vztahu k druhu bývá někdy plynulý. O tom svědčí kolísání a dvojí podoby (*Aristotelovo učení – aristotelské učení*). Další použité mluvnice²³ pojímají problematiku v podstatě stejně, proto ji zde již nebudeme rozvádět.

1. 3. Tvoření přivlastňovacích adjektiv

V této části se budeme zabývat tvořením posesivních adjektiv. Vycházíme zejména z *Mluvnice spisovné češtiny I*²⁴ a *Mluvnice češtiny I*,²⁵ protože jejich výklad je nejobsáhlejší.

Adjektiva obecně se dělí na kvalifikační a relační. Kvalifikační vyjadřují vlastnosti substancí (*dobrý, slepý, malý*) a většinu z nich lze stupňovat. „Relační adjektiva vyjadřují kromě vlastnosti substancí i vztah k další substanci nebo ději, k jiné vlastnosti nebo okolnosti, od

---

²⁰ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 539, 546–551, s. 334–335.

²¹ Havránek, B., Jedlička, A.: *Česká mluvnice*, Praha, Státní Pedagogické nakladatelství 1986, s. 182

²² *Mluvnice češtiny I*, cit. d. (pozn. č. 17), s. 368–369.

²³ Viz seznam literatury.

²⁴ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 539, 546–551, s. 330–331.

²⁵ *Mluvnice češtiny I*, Praha, Academia 1986, 368–369.

jejichž názvů jsou utvořena. Například *studentský spolek, nesplnitelná podmínka, novější literatura, časté nevolnosti*.²⁶ K adjektivům relačním se řadí i posesivní adjektiva.

Pro vyjadřování o přivlastňování určitému jedinci má tedy český jazyk (a některé jiné slovanské jazyky) zvláštní prostředek, tak zvaná přídavná jména přivlastňovací. Ty se tvoří v případě mužských osob přidáním přípony *-ův* (vzor: *otcův-O/-, otcov-a, otcov-o*), v případě ženské osoby přidáním přípony *-in* (vzor: *matčín-O/-, matčín-a, matčín-o*).

Obecně vzato se přivlastňovací přídavná jména tvoří od všech pojmenování osob, které jsou maskulina nebo feminina (*Petrův, Janin*), od pojmenování nadpřirozených a pohádkových bytostí (*čertovo*) a biblických a bájeslovných postav (*Áresova*). Zvláštní funkcí těchto přídavných jmen je tvoření vlastních jmen podle významných osobností (*Karlův most*).

Zpravidla se přivlastňovací přídavná jména však netvoří od substantivizovaných adjektiv (*příbuzný, cestující*) a od přechýlených jmen ženských na *-ic(e)* (*domovnice*) a *-yn(ě)* (*rotmistryně*). Také se netvoří od hromadných jmen osob a jmen lidských kolektivů. Je tomu tak proto, že tato jména jsou prototypicky neutra (*učitelstvo*) a neoznačují individuum.

*Encyklopedický slovník češtiny*²⁷ uvádí, že sufixy *-ův* (*-ova, -ovo*), připojované k životným substantivům mužského rodu, a *-in, (-ina, -ino)*, připojované k substantivům ženského rodu označujícím osoby, vyjadřují posesivitu nebo jiný vztah individuální, tj. k jedné osobě nebo jednomu zvířeti (*dědečkův, tetina, psovo*). Tato jména se tradičně nazývají přídavná jména individuálně přivlastňovací.

Existují ale ještě jména s druhovou relací, tak zvaná přídavná jména druhově přivlastňovací. Podle *Encyklopedického slovníku češtiny*²⁸ jsou tvořena sufixy *-í* (*čapí*), *-čí* (*jehněčí*) a *-cí* (*knížecí*), které jsou často spojovány s názvy zvířat a substantivy středního rodu, a *-ský / -ký / -ovský* (*tyranský, sobecký, královský*), které jsou spojovány s názvy osob.

---

²⁶ Karlík, P., Nekula, M., Rusínová, Z. (eds.): *Příruční mluvnice češtiny*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2001, s. 281.

²⁷ Karlík, P., Nekula, M., Pleskalová, J.: *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2002, s. 24–25.

²⁸ Karlík, P., Nekula, M., Pleskalová, J.: *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2002, s. 24–25.

1. 3. 1. Mužská jména

Posesivní adjektiva se tvoří od životných jmen mužských, a to většinou osobních, příponami *-ův, -ova, -ovo* (*bratrův, Novákův, dárcův*). Od osobních jmen končících na sufix na *-í* (*krejčí*) se většinou tato přídavná jména netvoří. Výjimkou jsou příjmení (*Krejčí = Krejčův*). V hovorovém jazyce a lidové řeči se vyskytuje i výraz *krejčův* a podobně. Od příjmení na *-ů* (*Macků*) se přídavná jména přivlastňovací buď netvoří, nebo se tvoří příponou *-ův* (*Mackův*). Od původu sem dále patří místní jména na *-ov* (*Benešov*).

Od cizích příjmení na *-i, -y* (*Albieri, Bondy*) jsou adjektiva na *-ův* zřídka bez *-i, -y* (*Albieriův / Albieriův, Bondův / Bondyův*). Jména končící na *-e* pak vypadají takto: *Dantův* k *Dante*. Ale posesivní adjektiva od jmen se samohláskou, kterou domácí maskulina běžně nekončí, tuto samohlásku zachovávají (*abběův* k *abbé*). Od latinských a řeckých jmen se tvoří posesivní adjektiva takto: *Aeneův* k *Aeneas*, *Sofoklův* k *Sofokles*).

Řidčeji bývají základem posesivních adjektiv také jména zvířat rodu mužského nebo středního. Zvláště se to týká doma chovaných nebo člověku blízkých zvířat (*kocourův, jezevčíkův, papouškův*), zejména dáme-li zvířatům jména (*Azorova bouda*).

1. 3. 2. Ženská jména

U ženského rodu je situace složitější než u mužského, protože posesivní adjektivum nelze vytvořit pouze pomocí sufixace, jak jsme uvedli v podkapitole 1. 1. Gramatická kategorie, ale musí se ještě odsunout příslušná koncovka (žena – *ženin*, Jana – *Janin*). Někdy v těchto případech navíc dochází ke změně souhlásky v kořeni slova (*Petra – Petřin*, *Hanka – Hančin*).

Jinak je tomu u přechýlených ženských jmen, od kterých se zpravidla přídavná jména přivlastňovací netvoří nebo se tak děje pouze výjimečně. V takových případech ale nedochází k odsunutí celé přípony, nýbrž jen koncovky *-ě* (*ministyne – ministrynin*, *vévodkyně – vévodkynin*). Tvorba těchto jmen je gramaticky správná, ale běžně se s nimi příliš často nesetkáme. Podle našeho názoru zejména v nepřímých pádech působí trochu těžkopádně.

Jak uvádí Prouzová: „[...] k některým přechýleným jménům na *-(k)yně* existují dubletní podoby na *-ka* (srovnání *přítelka, žačka, chráněnka*), od nichž se přivlastňovací adjektivum

tvoří příponou *-in* se současnou změnou kmenové souhlásky (*přítelčín* atd.).²⁹ Tímto způsobem podle Prouzové „vznikla pravděpodobně i podoba *vévodčín* (základové jméno *vévodka* však není doloženo)“.³⁰ Pokud se nedá utvořit přídavné jméno na *-in*, *-ův*, běžně se užívá spíše genitivu (druhého pádu) přivlastňovacího, který je bezpříznakový (*život umělkyně, na dvoře vévodkyně*) než problematického tvaru přivlastňovacího přídavného jména (srovnání s předchozími příklady: *umělcin život, vévodčín dvůr*).

Od původu sem náležejí také vlastní místní jména typu *Radotín*, tvořená od osobních jmen přirozeného rodu muž., ale mluvnicky ženských (*Radota*). Přípona *-in* je kvantitativní obměna koncovky *-in*.

1. 4. Syntax

V syntaxi je jako problematický komentován význam posesivních adjektiv. Jazykové příručky nabádají ke zjišťování, zda se přivlastňovacích přídavných jmen užívá jako prostředku jediné možnosti, nebo zda se místo nich může nebo musí užít prostředku či prostředků jiných, zvláště genitiv přivlastňovací (*králova koruna – koruna krále*), relační adjektiva (*králova koruna – královská koruna*) nebo druhově posesivní adjektiva (*psova hlava – psí hlava*). V kapitolách o syntaxi se o přídavných přivlastňovacích jménech dozvídáme, že existují posesivní adjektiva s platností přivlastkovou (*Petrova kniha*) a přísudkovou (*Ta kniha je Petrova*).³¹

Adjektiva na *-ův* a *-in* se užívají podle *Mluvnice spisovné češtiny II*,³² ze které vycházíme a s níž souhlasí další příručky, v těchto případech:

1. Vztahují-li se na určitého jedince, na osobu nebo na živočicha, a to vyjádřeného holým substantivem (*bratr – bratrův dům*).

2. Přivlastňuje-li se jedinci jako zástupci druhu, kladou se přivlastňovací adjektiva zřídka. Místo nich se užívá

---

²⁹ Prouzová, H.: Přivlastňovací přídavná jména na *-ův*, *-in* v současné češtině in *Naše řeč*, 1964, č. 47, s. 129–142.

³⁰ Prouzová, H.: Přivlastňovací přídavná jména na *-ův*, *-in* v současné češtině in *Naše řeč*, 1964, č. 47, s. 129–142.

³¹ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny II*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 1067–1070.

³² Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny II*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 1067–1070.

a) přivlastňovacího genitivu (*povinností muže, učitele, ženy / je povinností mužovou, učitelovou, ženinou*);

b) adjektiv jiných, a to na *-í, -ský* (*dívčí tvář* - smysl je: *tvář každé dívky*).

Jde tu o přivlastňování druhové, podle smyslu vlastně přivlastňování více jedincům.

3. Adjektiva přivlastňovací se nahrazují genitivem, když je substantivum označující jedince, kterému se přivlastňuje, rozvito (*bratrův soused – dům bratrova suseda*).

4. Vztahuje-li se k substantivu rozvitému přivlastňovacím přídavným jménem vztažné nebo osobní zájmeno, používá se adjektivum velmi zřídka, většinou se užívá genitiv (*dovolával se slov básnickových, který praví / obyčejně slov básníka*).

5. Přivlastňuje-li se několika jedincům, adjektivum na *-ův* a *-in* se zpravidla neužívá, nýbrž se používá buď genitiv, nebo adjektivum jiné (*bratři, sestry – dům bratrů, sester*).

Podrobněji viz podkapitola 1. 5. 3. 2. Hana Prouzová: Přivlastňovací přídavná jména na *-ův, -in* v současné češtině.

1. 5. Skloňování

Ve spisovné češtině mají přivlastňovací přídavná jména smíšené skloňování. V dialektech je tomu jinak. To vyložíme později v podkapitole 1. 5. 2. Přivlastňovací přídavná jména v nářečí. V *Encyklopedickém slovníku češtiny*³³ se uvádí, že termín smíšené skloňování odráží skutečnost, že část tvarů má koncovky skloňování jmenného (tvrdých vzorů *pán, hrad, žena, město*) a část složeného (tvrdého vzoru *mladý*). Jmenné tvary jsou v paradigmatu jednotného čísla všech rodů kromě sedmého pádu jednotného čísla maskulin životných, v plurálu jsou naopak kromě prvního a čtvrtého pádu všechny tvary složené. Podle derivačních sufixů *-ův, -in* se rozlišují dva vzory (*otcův, matčín*).

---

³³ Karlík, P., Nekula, M., Pleskalová, J.: *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2002, s. 22.

1. 5. 1. Tabulka skloňování posesivních adjektiv³⁴

Jednotné číslo

pád

/

rod	mužský neživotný	mužský životný	ženský	střední
	otcův-0/, matčin-	otcův-0/, matčin-		
1.	0/	0/	otcov-a, matčin-a	otcov-o, matčin-o
2.	otcov-a, matčin-a	otcov-a, matčin-a	otcov-y, matčin-y	otcov-a, matčin-a
3.	otcov-u, matčin-u	otcov-u, matčin-u	otcov-ě, matčin-ě	otcov-u, matčin-u
	otcův-0/, matčin-	otcův-0/, matčin-		
4.	0/	0/	otcov-a, matčin-a	otcov-o, matčin-o
	otcův-0/, matčin-	otcův-0/, matčin-		
5.	0/	0/	otcov-a, matčin-a	otcov-o, matčin-o
	otcov-ě/-u,	otcov-ě/-u,	otcov-ě/-u,	otcov-ě/-u,
6.	matčin-ě/-u	matčin-ě/-u	matčin-ě/-u	matčin-ě/-u
	otcov-ým, matčin-	otcov-ým, matčin-	otcov-ou, matčin-	otcov-ým, matčin-
7.	ým	ým	ou	ým

Množné číslo

Pád

/

rod	mužský neživotný	mužský životný	ženský	střední
1.	otcov-y, matčin-y	otcov-i, matčin-i	otcov-y, matčin-y	otcov-a, matčin-a
	otcov-ých, matčin-	otcov-ých,	otcov-ých,	otcov-ých,
2.	ých	matčin-ých	matčin-ých	matčin-ých
	otcov-ým, matčin-	otcov-ým, matčin-	otcov-ým, matčin-	otcov-ým, matčin-
3.	ým	ým	ým	ým
4.	otcov-y, matčin-y	otcov-y, matčin-y	otcov-y, matčin-y	otcov-a, matčin-a
5.	otcov-y, matčin-y	otcov-i, matčin-i	otcov-y, matčin-y	otcov-a, matčin-a
	otcov-ých, matčin-	otcov-ých,	otcov-ých,	otcov-ých,
6.	ých	matčin-ých	matčin-ých	matčin-ých

³⁴ Tabulku jsme vytvořili podle pravidel užívání posesivních adjektiv uvedených v kapitole 1. 5. Skloňování.

- otcov-ými/-ýma,   otcov-ými/-ýma,   otcov-ými/-ýma,   otcov-ými/-ýma,
7.   matčin-ými/-ýma   matčin-ými/-ýma   matčin-ými/-ýma   matčin-ými/-ýma

1. 5. 2. Přivlastňovací přídavná jména v nářečí

V následující části se věnujeme izoglosám, tedy hranicím území, kde se vyskytuje určitý jazykový jev. Vycházíme z článku Pavla Jančáka.³⁵ Nejprve rozdělíme české území na izoglosy a potom vyložíme, jaký mají vliv na používání posesivních adjektiv.

Podle Jančáka jen v několika málo případech vymezují středočeské izoglosy výrazné celky přímo na středočeském území. Nezahrnují však celý středočeský pruh, ale jen jeho význačnou část. Výrazným územním protějškem této oblasti, vymezujícím horní severozápadní část středočeského pruhu, je důsledné uplatnění koncovek složeného skloňování ve všech tvarech přídavných jmen přivlastňovacích, tedy i v prvním a čtvrtém pádě jednotného a množného čísla všech tří rodů (*bratrová čepice, na sousedovou zahradu*), uvádí dále autor. Naopak v jihozápadních Čechách se užívají ustrnulé nesklonné podoby (*maminčino – šátek, pero*).³⁶

Koncovky složeného skloňování u přídavných jmen přivlastňovacích jsou podle Jančáka běžné i v nářečích na ostatním území Čech, ovšem jen v nepřímých pádech (*u tatínkového kabátu, k sousedový zahradě*). Co se týká staré češtiny, koncovky složeného skloňování byly obvyklé jen tam, kde je dnes má i spisovný jazyk, tedy v sedmém pádě jednotného čísla a ve druhém, třetím, šestém a sedmém pádě množného čísla.³⁷ Pro ostatní pády jsou doklady mladší. Dnešní stav tohoto jevu v českých nářečích v užším smyslu byl vysledován Dotazníkem pro nářečí středočeská.³⁸ Zjistilo se, že novotvary typu *tatínkovéj kabát* vytvářejí výraznou oblast a ve svém vymezení zahrnují přirozené jádro středních Čech s protažením k jihu. V dotaznících je také patrné, že spisovné výrazy³⁹ vytlačují výrazy nářeční. Dalším jevem jazykovým na tomto úseku je přenášení koncovky *-uf* od přídavných jmen přivlastňovacích k přídavným jménům vyjadřujícím vztah k neživým předmětům a zakončeným ve spisovném jazyce příponou *-ový*. Místo *makovej koláč* se zde tedy říká *mákuf*

³⁵ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

³⁶ Voráč, J.: *Česká nářečí jihozápadní I*, Praha, Nakladatelství Československé akademie věd 1955, s. 61–64.

³⁷ Hujer, O.: *Vývoj jazyka československého*, Praha, Sfinx 1934, s. 65–66.

³⁸ *Dotazník pro nářečí středočeská (se zřetelem k obecné češtině)*, s. 44.; podle návrhu V. Vážného vydal r. 1951 Ústav pro jazyk český. Anкета byla provedena v letech 1951–3 ve všech školských obcích tradičního českého osídlení v Čechách a na přilehlé části Moravy.

³⁹ Viz podkapitola 1. 5. 1. Tabulka skloňování přídavných jmen.

nebo *máku koláč*. Základ této změny vzniknul ze střetávání podob středočeského typu *tatínkovéj* a severočeského typu *tatínku(f)* podél sv. hranice středočeské oblasti, uvádí autor.

Druhou výraznou středočeskou izoglosou je podoba rodinných jmen *Novákovíc*, k nimž se váží jejich jihozápadočeské hláskové obměny *Novákojc*, *Novákojic*, *Novákouc*, *Novákoc* a *Novákuc*. Všechny tyto výrazy jsou nesklonné. Jen v severovýchodních Čechách se používají pouze podoby *Novákovi*, které se shodují s jazykem spisovným, píše Jančák. Tvar *Novákovíc* byl rovněž zjišťován Dotazníkem pro nářečí středočeská. Proti typu *Novákovi* vytvářejí podoby *Novákovíc* hranici jednak jihovýchodě, jednak i na severovýchodě.

1. 5. 3. Vybrané články věnující se problematice skloňování posesivních adjektiv

Na základě tématu této bakalářské práce jsme si vybrali následující dvě odborné publikace z časopisu *Naše řeč*, které podrobně představíme a pokusíme se je rozebrat.

1. 5. 3. 1. Robert Adam: Máte něco proti mámině sezení v tátovu křesle?⁴⁰

Tato studie popisuje obraz posesivních adjektiv v současné češtině. Jak Adam podotýká, „v každodenní komunikaci se ovšem přídavná jména přivlastňovací skloňují většinou jinak než v jazyce spisovném: na většině území převládlo skloňování složené, v jižních a západních Čechách se užívá nesklonných tvarů zakončených na *-o*; jen v části severovýchodočeské nářeční skupiny se objevují jmenné tvary, shodné se stavem ve spisovné češtině.“⁴¹

Jak jsme již zmínili výše v této práci, mluvnické uvádějí tvary posesivních adjektiv v lokálu singuláru maskulina a neutra v koncovkách: *-ě* (*otcově*, *matčině*) a *-u* (*otcovu*, *matčinu*). V korpusu Adam ale našel 3 451 dokladů tohoto tvaru, z nichž stovky jsou zařazeny chybně. Autor se proto rozhodl výsledky korpusového průzkumu ověřit anketou mezi studenty bohemistiky na Filozofické fakultě UK v Praze a mezi studenty jiných učitelských oborů na Pedagogické fakultě TU v Liberci (celkem 50 respondentů). Zjistil, že méně než 10 % z nich dává v lokálu přednost koncovce *-u*, tři čtvrtiny respondentů toto považuje za nepřijatelné a používá pouze tvar s koncovkou *-ě*.

V dativu je podle dalšího zjištění Adama ve spisovném jazyce připouštěna jediná koncovka, a sice *-u*; v tom se shodují všechny mluvnické. Setkáváme se ale i s koncovkou *-ě*, i když se

⁴⁰ Adam, R.: Máte něco proti mámině sezení v tátovu křesle? in *Naše řeč*, 2005, č. 3, s. 67–70.

⁴¹ Adam, R.: Máte něco proti mámině sezení v tátovu křesle? in *Naše řeč*, 2005, č. 3, s. 67–70.

tento tvar za spisovný nepovažuje. Autor to ověřil opět v korpusu a zjistil, že „zadáme-li dotaz formou morfologické značky pro dativ singuláru maskulina nebo neutra posesivních adjektiv, korpus odpoví dlouhým seznamem dokladů, z nichž všechny mají koncovku *-u*. Stoprocentní výskyt této koncovky je podezřelý, a opravdu: doklady koncovky *-ě* této funkci jsou ve skutečnosti v korpusu četné, avšak všechny jsou zařazeny chybně: některé jsou označeny jako lokál (tak např. výše uvedený doklad *bude naslouchat <manželčině> kázání*), jiné jako femininum (např. *k velkému <Annině> překvapení, ke <grafikově> řešení, proti <Fenclově> záměru* aj.) a možná by se nějaké našly i mezi substantivy. [...] Z padesáti dotazovaných studentů dává koncovce *-ě* v dativu přednost devět.“⁴²

Autor se ztotožňuje s akademickou *Mluvnici češtiny II*, v níž se píše: „V Dsg m. a n. je též analogická varianta na *-ě* (podle Lsg), je však dosud nespisovná.“⁴³ Adam se k tomuto jazykovému jevu staví otevřeně a nepovažuje upozadování koncovky *-u* ve zmíněných tvarech za problém.

1. 5. 3. 2. Hana Prouzová: Přivlastňovací přídavná jména na *-ův, -in* v současné češtině⁴⁴

Autorka ve stati představuje posesivní adjektiva končící na *-ův (-ova, -ovo)* a *-in (-ina, -ino)*. Přivlastňovací vztahy jsou podle ní „různě odstíněné vztahy příslušnosti mezi (dvěma) substancemi.“⁴⁵ Ke zjištění druhu vztahů, které mohou přídavná jména přivlastňovací vyjadřovat, používá metody náhrady (substituce). Ke jmennému výrazu nachází autorka výraz slovesný (*učitelova práce – učitel pracuje*). V následné analýze pak Prouzová rozděluje dvě skupiny.

Do první skupiny řadí takové typy spojení, ke kterým nacházíme synonymní výraz se slovesem *mít*. Tato skupina má ještě několik podskupin:

- spojení, v nichž sloveso *mít* má význam ‚držet jako svůj majetek, být majitelem něčeho‘ (*bratrova zahrada*), zde zjišťujeme přivlastňovací vztah v užším, vlastním smyslu
- spojení, v nichž sloveso *mít* slouží k vyjadřování pocitů, stavů, vlastností apod. (*básníkův vliv*)

⁴² Adam, R.: Máte něco proti mámině sezení v tátovu křesle? in *Naše řeč*, 2005, č. 3, s. 67–70.

⁴³ *Mluvnice češtiny II*, Praha, Academia 1986, s. 386.

⁴⁴ Prouzová, H.: Přivlastňovací přídavná jména na *-ův, -in* v současné češtině in *Naše řeč*, 1964, č. 47, s. 129–142.

⁴⁵ Prouzová, H.: Přivlastňovací přídavná jména na *-ův, -in* v současné češtině in *Naše řeč*, 1964, č. 47, s. 129–142.

– spojení, v nichž sloveso *mít* znamená ‚být v nějakém vztahu, např. příbuzenském nebo společenském aj. k někomu, něčemu‘, (*otcův bratr*), jak už jsme uvedli výše.

Druhá skupina obsahuje typy spojení, která můžeme nahradit jiným slovesem než *mít*. Na rozdíl od první skupiny můžeme zde při analýze vztahů vyjadřovaných přídavnými jmény přivlastňovacími použít nejen měřítko významového, ale v některých případech se můžeme také opřít o syntaktickou stránku příslušných spojení, uvádí dále autorka.

Spojení podstatných a přídavných jmen přivlastňovacích Prouzová dělí na člen určovaný (substantivum) a člen určující (posesivní adjektivum). Ten se při převedení nevětné (jmenné) konstrukce na konstrukci větnou stává za určitých podmínek buď podmětem, nebo předmětem této větné konstrukce aktivní, uvádí autorka. Musí to ale splňovat základní podmínku, a sice že dochází ke „spojení přídavného jména přivlastňovacího se jménem, jehož význam obsahuje dějovou složku; jde tedy především o podstatná jména slovesná a jiná dějová jména, dále o jména činitelská a konatelská. Jestliže se potom při převedení dané nevětné konstrukce na konstrukci větnou aktivní člen určující stane podmětem této věty, mluvíme o podmětovém vztahu (*hercovo vyprávění – herec vypráví / vyprávěl, bude vyprávět*).“⁴⁶ Jestliže se člen určující po převedení stane předmětem, mluvíme o vztahu předmětovém (*Haškův čtenář – čtenář Haška*). Někdy se dá ale stěží určit, zda jde o vztah podmětový nebo předmětový. Například ve spojení *Gaussovo hodnocení – Gauss hodnotí – hodnotí Gausse – Gauss je hodnocen*. Jak píše Prouzová, obojí interpretace je možná u předmětového slovesa vždy. Kontext a věcný význam slovesa často preferují jednu z obou interpretací.

Autorka dále dělí druhou skupinu z hlediska vztahů. Patří tam vztah původství (*Čapkova Bílá nemoc*), vztah nositele vlastnosti (*autorova světovost*), vztah časový (*Goethova generace*) a vztah místní (*básníková rodná obec*).

Samozřejmě existují spojení, která nemůžeme řadit ani k jedné z obou uvedených skupin. Taková spojení autorka označuje jako případy přechodné a i zde rozlišuje několik typů. Patří sem spojení, v nichž na vyjádření pocty význačné osobě je jejím jménem nazvána nějaká skutečnost, věc (*Babiččino údolí*). Zvláštní skupinu tvoří spojení typu *Pavlova osoba*. Někdy se totiž jedná o stylistickou variantu (*Pavlova osoba – Pavel*), jindy ale může mít nahrazení

---

⁴⁶ Prouzová, H.: Přivlastňovací přídavná jména na -ův, -in v současné češtině in *Naše řeč*, 1964, č. 47, s. 129-142.

jiný význam, a proto nahradit nelze. Ke zmíněným přechodným případům můžeme také řadit spojení jako *básníkův portrét* (*portrét zobrazující básníka*). Vždy ale silně záleží na kontextu.

Při pohledu na užívání přivlastňovacích přídavných jmen na *-ův*, *-in* v současné češtině autorka čerpala z vybraného materiálu beletristických děl.⁴⁷ Bližší určení jmenného výrazu jiným jmenným výrazem pro vyjadřování vztahů příslušnosti je podle autorky možno uskutečnit různými způsoby. Prouzová píše: „Nejčastějším z nich je 2. pád příslušného jmenného výrazu, který se čím dále tím více stává nejobecnějším určením jména. Jestliže určujícím podstatným jménem je jméno osoby (ať už obecné, anebo vlastní), užívá se v češtině za jistých podmínek místo 2. pádu přídavného jména přivlastňovacího. (Také 2. pád bývá v těchto případech nazýván přivlastňovacím, posesívním; tento název však zdaleka nepostihuje všechny různé vztahy, které se tímto prostředkem vyjadřují.) Vzhledem k tomu, že se příd. jména přivlastňovací tvoří (až na jisté výjimky) ode všech jmen osobních, a že tedy mají povahu paradigmatickou (podobně jako třeba podstatná jména slovesná), pokládají je někteří lingvisté za součást paradigmatu příslušných podstatných jmen, za jakýsi jejich ‚pád‘.^{48,49} Podmínky, kdy se místo druhého pádu užívá přídavných jmen přivlastňovacích, jsou pak podle ní:

1. Podmínka formálně morfologická, která vyjadřuje, že se v češtině přídavná jména na *-ův*, *-in* tvoří jen od jmen jedinců, a sice osob, výjimečně od jmen zvířat (*zajícova smrt*), jak jsme již uvedli výše. Česká jména obecná netvoří se přivlastňovací přídavná jména od podstatných jmen na *-ice* (*domovnice*), od podstatných jmen středního rodu (*děvče*, *děťátko*), od podstatných jmen, která mají skloňování jmen přídavných (*krejčí*, *hajný*), a od zpodstatnělých přídavných jmen (*cestující*, *pokojská*). Ze jmen vlastních netvoří příd. jména přivlastňovací nesklonná příjmení na *-ů* (*Janů*) a křestní jména mužská na *-í* (*Jiří*). Cizí jména vlastní je nutno rozlišovat jména zakončená souhláskou a samohláskou, přičemž se musí vycházet z podoby vyslovované. Jména se souhláskovým zakončením tvoří přídavná jména přivlastňovací běžně jako jména domácí, uvádí Prouzová. Příklady jsou *Chopin – Chopinův*, *Pasteur – Pasteurův*. Pokud jména končí na samohlásku, která se v koncovce jmen českých

---

⁴⁷ L. Aškenazy, *Májové hvězdy* 1960, A. Lustig, *Noc a naděje* 1958, J. Kopecký, *Česká země - matka chleba* 1960, J. Smetanová, *Koncert pod platanem* 1959, J. Marek, *Země pod rovníkem* 1956, F. Pavlíček, *Labyrint srdce* 1961, F. Pavlíček, *Chtěl bych se vrátit* 1961, B. Březovský, *Nebezpečný věk* 1962, V. Černý, *Hana Kvapilová* 1960, F. Kubka, *Hlasy od východu* 1960, J. Havelka, *Televize* 1956, Ant. Šnejdárek, *Druhá světová válka* 1960, *Občanský soudní řád* 1955, *Kultura* 1961, *Literární noviny* 1960, *Mezinárodní politika* 1961, *Věda a život* 1960 a 1961, *Rudé právo* 1963.

⁴⁸ Srov. Vachek, J.: *K problematice českých posesívních adjektiv*, Studie a práce lingvistické I, 1954, s. 171.

⁴⁹ Šmilauer, V.: *Novočeská skladba*, Praha, Nakladatel Ing. K. Mikuta 1947, s. 183.

nevyskytuje buď vůbec, nebo zřídka, dělíme je na skupiny. Do první patří jména na *-i* (*Ponti*), *-y* (*Kennedy*), *-ey* [-i] (*Shelley*) a *-é* (*René*). Ta se skloňují podle vzorů přídavných jmen. Druhou skupinu tvoří jména končící na *-e*. Ta se v češtině skloňují buď podle vzorů podstatných jmen, přičemž koncové *-e* se v ostatních pádech odsouvá, nebo přijímají skloňování přídavných jmen. Jména s tak zvaným němým *-e* se v češtině skloňují podle vzorů podstatných jmen, přičemž *-e* se v ostatních pádech odsouvá (*Verne – Verna*). Přídavná jména přivlastňovací se tvoří zpravidla od podob s odsunutým *-e* (*Vernův román*). Tvar *Vernerův Prouzová* nepovažuje za správný. Z cizích jmen obecných podle autorky existuje doklad na tvoření posesivních adjektiv jen u jmen zakončených souhláskou, od nichž se tvoří přídavná jména přivlastňovací běžně (*autorova individualita*).

2. Podmínky syntaktické. V těch se uvádí, že přídavných jmen přivlastňovacích neužíváme zpravidla tehdy, jestliže jméno osoby, jíž se přivlastňuje, je vyjádřeno výrazem rozvitým, jak jsme již uvedli výše. Autorka rozlišuje tři typy rozvitého podstatného jména:

a) Jméno určující je rozvito přívlastkem buď shodným, vyjádřeným jednak jménem přídavným (*zkušený učitel*), jednak jménem podstatným (*soudruh učitel, učitel průkopník*), nebo neshodným (*autor povídky*). Zvláštní skupinu pak tvoří spojení jako *F. X. Šaldův článek, V. Dykův životopis*. S podobným jevem se setkáváme i u cizích příjmení, která se skládají ze dvou i tří částí (*setkání s Ben-Gurionem, Wang Ťing-wejova skupina*). Jako jeden celek ale nechápeme spojení typu *Ferhat Abass*, kde jde o spojení jména s příjmením. V takových případech Prouzová uvádí, že skloňujeme příjmení i jméno a místo přídavného jména přivlastňovacího užíváme druhého pádu (*list Ferhata Abasse*). U českých podvojných jmen jedné osoby přídavná jména přivlastňovací podle slov autorky netvoříme, např. *román Sokola-Tůmy, dílo Čapka-Choda*.

b) Spojení typu *Kant-Laplaceova teorie*, v nichž jde o vztah k dvojici (případně trojici) badatelů, jejichž jménem byl nazván určitý jev, zákon a tak podobně. Čeština na rozdíl například od němčiny vyžaduje vytvoření přídavných jmen přivlastňovacích od obou členů dvojice, nebo užití druhého pádu. Dnes se většinou správně rozlišuje: *zákon Gay-Lusacův* (jde o jméno jednoho autora), ale *Kantova-Laplaceova teorie* (jde o jména dvou autorů), uvádí Prouzová.

c) Jméno určující je rozvito vedlejší větou, popřípadě vazbou polovětnou. Například „Náskok *Melichara, jedoucího středem dráhy, se zdál nedostižitelný.*“ Za třetí musíme uvést, že

přídavná jména přivlastňovací nelze klást ani v těch případech, kdy také jméno určované je rozvíjeno buď jiným přídavným jménem přivlastňovacím, nebo přivlastňovacím zájmenem. Například „... *jeho analýza Vančury* mohla být proto i teoreticky plodná.“

3. Podmínky větně významové a kontextové. Jedná se o přivlastňování individuální, nikoli druhové. Je zajímavé, že čeština má tendenci používat přivlastňovací přídavná jména tam, kde už víme, o koho se jedná. Pokud je o daném jedinci v textu zmínka poprvé (například v nadpisu či titulku), dává se přednost užití druhého pádu. Prouzová tuto skutečnost srovnává s angličtinou a němčinou. V obou těchto jazycích se v případě určitosti používá určitý člen a v neurčitosti neurčitý, v češtině pak obdobně v určitosti přivlastňovací přídavné jméno a v neurčitosti druhý pád.

Za zmínku také stojí, že podle zjištění autorky záleží na povaze určovaného jména. Jména činitelská dávají přednost přídavným jménům přivlastňovacím, podstatná jména dějová, zvláště slovesná spíše druhému pádu (*bratrův vychovatel, porážka Hitlera*). Kladení druhého pádu místo přídavných jmen přivlastňovacích se také upřednostňuje v případech, kdy se přivlastňuje dvěma osobám (*tragédie Hanče a Vrbaty, texty Voskovce a Wericha*). Důležité je také brát v potaz tvarovou harmonii. Ve spojení, v nichž přivlastňujeme několika osobám, přičemž některé ze jmen těchto osob z důvodů morfologických vytvoří přídavné jméno přivlastňovací, se také užívá druhý pád (*na plátnech Slavička, Trampoty a Holého; myšlenky Marxe, Engelse, Lenina a ostatních*). Jak dále píše Prouzová, vedle toho ovšem existují i typy pevné, v nichž užívání přivlastňovacích přídavných jmen nekolísá. Jde o tradiční příklady dvouslovných pojmenování jako *Karlův most, Karlova universita, Tylovo divadlo* s charakterem ustálených spojení, ale i o případy nově vznikající na pozadí těchto spojení (*Smetanovo kvarteto*).

Samozřejmě se někdy naopak místo druhého pádu užije přivlastňovací přídavné jméno. Především jde o srozumitelnost a jasnost vyjádření, jindy se uplatňuje zřetel slovosledný. Pokud nám záleží na důrazu, klademe ve větě přivlastňovací přídavné jméno na konec věty. Například. „Na letošním výroku poroty je sympatické, že před technickou drezurou preferovala *harmonii hráčovy osobnosti*.“. V případě oslabených norem pak dochází k stylistickým variantám.

V závěru statě autorka zachytila konkurenci přídavných jmen přivlastňovacích a druhého pádu přivlastňovacího v různých druzích textu denního tisku statisticky. Zde jsou její výsledky:

Z celkového počtu 200 příkladů v každém druhu textu (za předpokladu, že byly splněny podmínky pro užití příd. jmen přivlastňovacích) je procentuální poměr příd. jméno přivlastňovací : 2. pád přivlastňovací:

– v kulturní rubrice: 93,5 % : 6,5 %

– v politických zprávách: 78 % : 22 %

– ve sportovních zprávách: 33 % : 67 %

Na konci Prouzová uvádí: „Lze říci, že poměr mezi oběma prostředky, jimiž vyjadřujeme vztahy přináležitosti, tj. mezi přídavnými jmény přivlastňovacími a 2. pádem, není rovnoměrný. Zatímco přídavných jmen přivlastňovacích můžeme užít jen za určitých podmínek, 2. pád jako bezpříznakový prostředek druhového přivlastňování proniká i do oblasti přivlastňování individuálního a nachází zde stále větší uplatnění.“⁵⁰

1. 5. 3. 3. Josef Vachek: Ještě k osudu českých posesívních adjektiv (Glosa k pohybu v českém tvarosloví)

Vachkův článek v této práci zmiňujeme, protože navazuje na stať Hany Prouzové: Přivlastňovací přídavná jména na -ův, -in v současné češtině. Autor poukazuje na to, že novější vývoj českého jazykového vyjadřování potvrzuje jeho dřívější domněnky, a sice že je stále běžnější zatlačování tvaru posesívního adjektiva adnominálním genitivem, a to především od osobních jmen (viz běžný vyjadřovací publicistický typ jako *návštěva Kosygina v Kanadě, závody Lenina, kritické názory Tarasova* atp.).⁵¹ Další zmiňovanou tendencí současného jazyka je upouštění od významového rozlišení, kdysi běžného, mezi typem *práva autora* (v obecném pojetí) a typem *práva autorova* (ve vztahu k určitému jednotlivci).⁵²

---

⁵⁰ Prouzová, H.: Přivlastňovací přídavná jména na -ův, -in v současné češtině in *Naše řeč*, 1964, č. 47, s. 129-142.

⁵¹ Vachek, J.: Ještě k osudu českých posesívních adjektiv (Glosa k pohybu v českém tvarosloví). *Slovo a slovesnost*. 1972, č. 33, s. 146–148.

⁵² Vachek, J.: Ještě k osudu českých posesívních adjektiv (Glosa k pohybu v českém tvarosloví). *Slovo a slovesnost*. 1972, č. 33, s. 146–148.

Pronikání adnominálního genitivu je podle autora jen posledním stadiem dlouhého procesu. Vachek uvádí příklad: „Jak známo, bylo v stč. úzu možno použít posesivního adjektiva také ve výrazech rozvitých — tak Fr. Trávníček připomíná (jako ostatně před ním už Gebauer) stč. spojení *dvór králóv Václavóv*, v kterém pak dochází k likvidaci nejprve jednoho z posesivních adjektiv (srov. stč. spojení *dvór králóv Václava* — *dvór krále Václavóv*), a pak i druhého (tak i v dnešním úzu *dvůr krále Václava*).“⁵³

Podle autora je nutné poukázat také na skutečnost, že i slovosled mluví ve prospěch nahrazení posesivního adjektiva adnominálním genitivem: „Z hlediska sémantické výstavby větného kontextu je označení vlastněné věci (v nejširším slova smyslu) prvkem relativně méně určeným a tedy sémanticky méně jasným než označení vlastníka, které teprve náležitě dokreslí a doplní i po sémantické stránce představu vlastněné věci.“⁵⁴ Autor neuvádí, zda je současný směr v problematice posesivních adjektiv podle něho správný, nebo ne. Pouze konstatuje, že jazyk vypouští pravidla, kterými se nechce řídit.

1. 6. Shrnutí

K první části připojíme ještě menší shrnutí toho, co jsme výše vyložili. Pro vyjadřování o přivlastňování určitému jedinci má český jazyk zvláštní prostředek, tak zvaná přídavná jména přivlastňovací. Ty se tvoří v případě mužských osob přidáním přípony *-ův* (vzor: *otcův-O*, *otcov-a*, *otcov-o*), v případě ženské osoby přidáním přípony *-in* (vzor: *matčín-O*/*matčín-a*, *matčín-o*). Obecně vzato se přivlastňovací přídavná jména tvoří od všech pojmenování osob, které jsou maskulina nebo feminina, od pojmenování nadpřirozených a pohádkových bytostí a biblických a bájeslovných postav. Zvláštní funkcí těchto přídavných jmen je tvoření vlastních jmen podle významných osobností. Posesivní adjektiva se netvoří ze substantiv zakončených na *-í*, *-i*, *-ic(e)*, *-yn(ě)* a ze substantivizovaných adjektiv. Přivlastňovací přídavná jména označují různé vztahy. Ty se dělí na:

- příbuzenský vztah
- služební vztah
- podmětový vztah
- slovesně

---

⁵³ Vachek, J.: Ještě k osudu českých posesivních adjektiv (Glosa k pohybu v českém tvarosloví). *Slovo a slovesnost*. 1972, č. 33, s. 146–148.

⁵⁴ Vachek, J.: Ještě k osudu českých posesivních adjektiv (Glosa k pohybu v českém tvarosloví). *Slovo a slovesnost*. 1972, č. 33, s. 146–148.

- původství
- nositele vlastnosti nebo stavu
- předmětový vztah
- časový vztah
- místní vztah⁵⁵

V syntaxi je jako problematický komentován význam posesivních adjektiv. Adjektiva na *-ův* a *-in* se užívají podle *Mluvnice spisovné češtiny II*,⁵⁶ ze které jsme vycházeli a s níž souhlasí další příručky, v těchto případech:

1. Vztahují-li se na určitého jedince, na osobu nebo na živočicha, a to vyjádřeného holým substantivem.

2. Přivlastňuje-li se jedinci jako zástupci druhu, kladou se přivlastňovací adjektiva zřídka. Místo nich se užívá

a) přivlastňovacího genitivu;

c) adjektiv jiných, a to na *-í*, *-ský*.

Jde tu o přivlastňování druhové, podle smyslu vlastně přivlastňování více jedincům.

3. Adjektiva přivlastňovací se nahrazují genitivem, když je substantivum označující jedince, kterému se přivlastňuje, rozvito.

4. Vztahuje-li se k substantivu rozvitému přivlastňovacím přídavným jménem vztažné nebo osobní zájmeno, používá se adjektivum velmi zřídka, většinou se užívá genitiv.

5. Přivlastňuje-li se několika jedincům, adjektivum na *-ův* a *-in* se zpravidla neužívá, nýbrž se používá buď genitiv, nebo adjektivum jiné.

---

⁵⁵ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny I*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 539, 546–551, s. 334–335.

⁵⁶ Trávníček, F.: *Mluvnice spisovné češtiny II*, Praha, Slovanské nakladatelství 1951, s. 1067–1070.

Z hlediska nářečí podle Pavla Jančáka jen v několika málo případech vymezují středočeské izoglosy výrazné celky přímo na středočeském území. Výrazným územním protějškem této oblasti, vymezujícím horní severozápadní část středočeského pruhu, je důsledné uplatnění koncovek složeného skloňování ve všech tvarech přídavných jmen přivlastňovacích. Naopak v jihozápadních Čechách se užívají ustrnulé nesklonné podoby. Koncovky složeného skloňování u přídavných jmen přivlastňovacích jsou podle Jančáka běžné i v nářečích na ostatním území Čech, ale jen v nepřímých pádech.

2. Praktická část

V praktické části této práce představíme nejprve postup, který jsme zvolili při sestavování dotazníku na téma přivlastňovací přídavná jména a čeští publicisté z televizí Nova a Barrandov a novin Blesk a Aha!, a dále se budeme zabývat analýzou získaného materiálu. Nakonec vyvodíme závěry.

2. 1. Cíle práce

Při sběru dat pomocí dotazníku se jedná o zprostředkovanou metodu, kde nelze zkontrolovat správnost odpovědi. Jak uvádí Disman,⁵⁷ mohou být tedy zkreslené, a to jak špatným pochopením otázky [...], tak mohou být odpovědi zkresleny záměrně, aby respondenti mohli být viděni v lepším světle. Jak již bylo řečeno výše, v této části práce se zabýváme praktickými příklady, které navazují na předchozí část teoretickou. Praktickým cílem naší práce je zjistit, jestli se čeští publicisté z vybraných médií orientují v přivlastňovacích přídavných jménech. Doplňovat budou tvary posesivních adjektiv, případně genitivu. Také budou hodnotit uvedené tvary na škále naprosto přijatelný tvar – naprosto nepřijatelný tvar. Během vyhodnocování dat se bude brát zřetel i na pravopisné chyby. Všechny odpovědi budou ve výsledcích dotazníku zaznamenány. Ve výsledcích dotazníku budou uvedeny všechny tvary, které respondenti vyplnili, případně čísla, jak respondenti zadané tvary ohodnotili na škále, i případy, kdy očividně respondenti příklad nepochopili, nebo na otázku neodpověděli.

2. 2. Stanovení hypotéz

V této části práce uvedeme naše hypotézy, které jsme si před sestavování dotazníku stanovili. Jsme si vědomi, že respondenti ani po výzvě nemuseli psát, co je první napadne, ale to je riziko dotazníku, se kterým počítáme.

Hypotéza číslo 1: Respondenti budou volit spisovné tvary posesivních adjektiv spíše než tvary nářeční.

---

⁵⁷ Disman, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele, Praha, Karolinum 2000, s. 374.

Tuto hypotézu zde uvádíme, jelikož se domníváme, že respondenti se budou chtít ukázat tak zvaně v tom nejlepším světle. Zároveň nás zde bude zajímat, jestli respondenti budou užívat nářeční tvary, které jsme popsali v podkapitole 1. 5. 2. Přivlastňovací přídavná jména v nářečí.

Hypotéza číslo 2: Respondenti radši zvolí variantu přivlastňovacího přídavného jména než genitivu.

Tuto hypotézu jsme si stanovili, jelikož si myslíme, že respondenti budou doplňovat první tvar, který se jim naskytne. Budou chtít doplnit první volné místo, které uvidí. Během prvních pár příkladů si možná ani nevšimnou, že mohou doplňovat i genitivu.

Hypotéza číslo 3: Respondenti budou chybovat v oblasti pravopisu.

Domníváme se, že respondenti neovládají pravopis přivlastňovacích přídavných jmen. Tento názor jsme získali po čtyřletém pravidelném čtení a sledování vybraných médií.

Hypotéza číslo 4: V otázkách na gramatičnost všichni respondenti bezpečně poznají správné tvary a označí je jako naprosto přijatelné formy, tedy číslem 1.

Myslíme si, že i když respondenti budou v první části dotazníku chybovat, v otázkách na gramatičnost poznají bezpečně naprosto správné tvary přivlastňovacích přídavných jmen či genitivů. Tato hypotéza stojí na našem názoru, že když měli v předchozí části dotazníku respondenti vymýšlet tvary, mohli se splést a napsat je chybně, ale když tvar uvidí, poznají, že správný.

2. 3. Výběr respondentů do výzkumného vzorku

Výběr respondentů byl zvolen následovně. I když to Jan Chromý ve své příručce Práce s empirickými daty (Příručka pro studenty Bc. studia ČJL), ze které jsme při sestavování dotazníku⁵⁸ vycházeli, nedoporučuje, nejprve jsme si určili seznam respondentů. Vzhledem k povaze již zadané práce a dotazníku nám to přišlo jako nejrozumnější řešení, protože jsme věděli, jaký typ respondentů potřebujeme. Výběrem jsme tak vyloučili někoho, kdo by

---

⁵⁸ Viz přílohy na konci práce.

dotazník vyplnil, ale nespadal by do zadané kategorie.⁵⁹ Danou kategorií míníme novináře, který pracuje ve zmíněných médiích. Tyto respondenty jsme si vybrali, jelikož nás zajímalo, zda čeští novináři zmíněných médií umí používat posesivní adjektiva. Všichni respondenti byli také původem Češi.

Označením novinář / publicista myslíme redaktory nebo reportéry vybraných médií. Nemíníme tedy pouze ty, kteří publicistiku vystudovali. To může mít vliv na jejich užívání jazyka. Většinou se totiž jedná o lidi, kteří se češtinu učili naposledy na střední škole, a tudíž se jim nedostalo většího vzdělání v této oblasti. To může mít důsledek, že v našem dotazníku budou uvádět výrazy obecné češtiny spíše než tvary gramaticky správné.

Následně po výběru jsme se spojili přes emaily, sociální síť, případně textové zprávy s vybranými respondenty, informovali je o tom, že daný dotazník připravujeme, a zeptali jsme se, jestli souhlasí s jeho vyplněním. Po kladné odpovědi jsme s nimi provedli instruktáž k vyplnění dotazníku. V instruktáži se respondenti dozvěděli, za jakým účelem budou dotazník vyplňovat. Také jsme jim sdělili, že dotazník mají vyplňovat podle toho, jaký tvar je napadne jako první. Dotazníků jsme rozeslali 80 s lhůtou vrácení do týdne. Počítali jsme s tím, že se nám jich část nevrátí. Celkem se zpět vrátilo 62 dotazníků. Návratnost tedy činila 77,5 procent. Některé dotazníky byly nedostatečně vyplněny, chyběly v nich odpovědi na určité otázky, ale i tyto byly zahrnuty do výzkumu. Etickou stránku dotazníkové šetření zabezpečilo oznámení o naprosté anonymitě výzkumu, které se nachází hned na začátku dotazníku.

2. 4. Popis průzkumu

Dotazník se celkově skládal ze 115 otázek, přičemž prvních pět otázek se týkalo rozdělení respondentů, například z hlediska věku. V dotazníku jsme nejdříve uvedli, o jaký dokument se jedná, k čemu budou získané materiály užity a kde se respondenti mohou seznámit s výsledky výzkumu. Následně jsme se respondentů zeptali na věk, nejvyšší dosažené vzdělání, jestli ještě studují a případně co,⁶⁰ odkud pocházejí⁶¹ a na jejich pohlaví, abychom poté mohli

---

⁵⁹ Tím myslíme například grafika uvedených novin či televizí. Ten by sice mohl pracovat ve specifikovaných médiích, ale sám by netvořil písemný obsah.

⁶⁰ V odpovědích jsou možnosti "Pracuji a už nestuduji.", "Pracuji, ale ještě studuji vysokou školu." a "Pracuji, ale ještě studuji střední nebo jinou školu.", jelikož jsme věděli, že nenastane situace, že by respondenti studovali základní školu nebo byli nezaměstnaní, jelikož se jednalo pouze o zaměstnané novináře v daných médiích.

⁶¹ V našem případě stačilo uvést kraj. Na tuto otázku jsme se ptali kvůli nářečním odlišnostem.

výsledky lépe analyzovat. Po úvodních otázkách respondenti měli za úkol vyplnit dotazník se sto deseti položkami, které byly vybírány podle následujícího konceptu.⁶² Zadání bylo schválně uvedeno tak, aby neznělo příliš odborně a bylo tak pro respondenty srozumitelné. Chtěli jsme tak vyloučit možnost toho, že by nepochopili zadání. Všechny příklady byly sestaveny tak, aby slovo, které jsme zjišťovali, bylo na začátku věty, tedy tematicky, a aby věty nebyly dlouhé s rozvitými větnými členy, které by mohly být zavádějící při výběru tvaru posesivního adjektiva, případně genitivu.

2. 4. 1. Položky s doplňováním tvarů

Nejdříve respondenti vybírali ze dvou možností doplnění věty. Byli instruováni doplnit tvar, který je napadne nejdříve bez ohledu na psanost, případně mluvenost.

Příklad: ? šátek ? vlál ve větru. (*matka*)

Řešení – *Matčin* šátek vlál ve větru.

Nebo – *Matčinej* šátek vlál ve větru.

Nebo – Šátek *matky* vlál ve větru.

Jak lze vidět z uvedeného příkladu, možností bylo více. Respondenti mohli totiž díky našemu zadání doplnit jak gramaticky správné tvary, tak tvary, které běžně užívají, ale gramaticky správné nejsou (*matčinej šátek*). Příklady byly tři, přičemž jejich pořadí bylo zvoleno náhodně se snahou o to, aby se respondenti nesnažili psát jen tvary, které považují za gramaticky správné. Mezi položkami byla umístěna i výplňková slova, kterých bylo dohromady čtyřicet a kterými jsme nic nezjišťovali, ale která zde plnila funkci odvedení pozornosti respondentů. Domníváme se, že díky tomu respondenti odpovídali rychle a podle svého nejupřímnějšího smýšlení, což jsme pro výsledky dotazníku potřebovali. Testovanými položkami byly v této části dotazníku tyto typy příkladů:

- a) Apelativa jsou v první části dotazníku zastoupena 28 příklady. Ty jsou rozděleny na jména osob, kterým se přivlastňovalo – 14 mužských jmen (*pekařovy kuchtičky*) a 14 ženských jmen (*carevnin závoj*). Dohromady se tam nachází 8 nominativů (*tetina truhla*), 4 genitivy (*přítelova křesla*), 4 dativy (*dělníkově vázance*), 8 akuzativů (*holčiččin šátek*) a 4 lokály

---

⁶² Koncept dotazníku je detailně rozebrán v příloze.

(*císařovu přání*). Z hlediska skloňování posesivních adjektiv a singuláru a plurálu jsme vokativ a instrumentál zcela vynechali a nominativ a akuzativ jsou v největším zastoupení, jelikož jsme chtěli užít příklady, kde je možná varianta trojího doplnění. Příklady jsme dále vyvážili v otázce předložek. V genitivu jsou 2 tvary s předložkou (*podle sestřiny nálady*) a 2 bez ní (*jeptiščina růžence*), v dativu také (*k hochovu úsměvu, kamarádčinu bratrovi*), v akuzativu 4 s předložkou (*na královy šperky*) a 4 bez ní (*dědečkovu fajfku*) a v lokálu jsou všechny tvary s předložkou (*o otcovu příteli*). Z hlediska čísla se tam nachází 20 singulárů a 8 plurálů.

- b) Propria mají stejný koncept jako apelativa. Navíc se zde promítá kategorie křestní (*Alenin prsten*) a přídavná jména (*Nerudova ulice*), která jsou zde v poměru 17:11 (*Věřina svěřenkyně, Kličkovy vtipy*).
- c) Výplňkové položky v první části dotazníku jsou tvořeny 20 apelativy a 20 proprii s tím, že výplňková slova jsme dále nekategorizovali, jelikož jsme těmito daty nic nezjišťovali. Tyto příklady byly vybírány náhodně.

2. 4. 2. Položky zjišťující přijatelnost tvarů

V druhé části dotazníku jsme zjišťovali gramatičnost jednotlivých tvarů přivlastňovacích přídavných jmen a genitivů. Zde jsme zvolili formu škály. U každého příkladu se nachází číselná škála možností odpovědí 1 až 5, přičemž 1 znamená naprosto přijatelná forma a 5 naprosto nepřijatelná forma. V této části dotazníku jsme užili 8 příkladů tvořených jen akuzativy, všechny jsou tvořeny s předložkou. Z hlediska čísla tam jsou zastoupeny 4 singuláry a 4 plurály, přičemž každá z těchto kategorií obsahuje 1 tvar jmenný (*Na mámin klobouk ani nekoukej!*), 1 tvar složený (*Na tetině knedlíky se vždy těšil.*), 1 genitiv (*Na slova sestry si už ani nevzpomněla.*) a 1 tvar jiný (*Na Novákovic stížnosti nikdo z domu nereagoval.*). Výplňkové položky jsou tvořeny dalšími šesti příklady. Zde jsme užili adjektiv v různých pádech a substantiv v genitivu, 3 z nich jsou v naprosto přijatelné formě a 3 z nich v naprosto nepřijatelné formě vzhledem ke kontextu věty.

Všechny příklady byly očíslovány, přičemž jsme je rozdělili na doplňovací otázky a otázky se škálou, a pak bylo náhodně vygenerováno počítačem jejich pořadí, k čemuž jsme použili internetovou aplikaci na webové stránce randomnumbergenerator.intemodino.com/cz. Po

vytvoření dotazníku jsme použili webovou stránku oursurvey.biz, abychom mohli data rychle a efektivně získat. Tam jsme vložili celý dotazník a přes internetový odkaz ho pomocí emailů, sociální sítě, případně textových zpráv poslali respondentům, kteří ho tak mohli vyplňovat online. V této práci je celý dotazník přiložen v Příloze číslo 1.

2. 5. Předvýzkum

Výzkum byl realizován na začátku měsíce července roku 2014. Způsob oslovení respondentů jsme uvedli v kapitole výše. Před samotným výzkumným šetřením pro ověření samotného výzkumného nástroje – dotazníku, byl realizován ještě předvýzkum. K tomu jsme potřebovali několik respondentů. Rozhodli jsme se, že nám jich bude stačit pět. Respondenti z předvýzkumu patřili do kategorie publicistů, kteří nám potom odpovídali v dotazníku, a pak jsme je zařadili i do samotného výzkumu. Každého z respondentů jsme navštívili a zároveň požádali o vyplnění dotazníku s tím, že před samotným vyplňováním si musí přečíst pokyny. Dále jsme respondentům sdělili, že budeme rádi, pokud se k dotazníku vyjádří – zda něčemu nepochopili nebo mají svou připomínku. Na vyplnění dotazníků a zpětné vrácení jsme si stanovili lhůtu jednoho týdne. Všech pět dotazníků se plně vrátilo. V předvýzkumu jsme zjistili, že podle respondentů není v dotazníku faktický problém, který by jim bránil v jeho vyplnění. Otázky a zadání byly podle nich srozumitelné. Jediný problém pro všechny byl, že jim dotazník přišel moc dlouhý. Z tohoto jsme ale při zadání dotazníku respondentům nemohli slevit. 115 položek jsme z hlediska vyvážení uvedeného v podkapitole 2. 4. Popis průzkumu považovali za adekvátní počet.

2. 6. Vyhodnocení získaných dat

V této části práce se pokusíme vyhodnotit data, která jsme dotazníkem zjistili. Vzhledem k povaze dotazníku, který jsme zvolili, jsme do výsledků dotazníku řadili i odpovědi, které nebyly úplné, nebo byly bez diakritiky (například odpovědi typu *zeniny* místo *ženiny* nebo příklady, kdy respondent neodpověděl celou větou). Přitom jsme dávali pozor, abychom správně pochopili, jak respondent chtěl, aby jeho odpověď vyzněla. Odpovědi, které nasvědčovaly tomu, že respondent nepochopil zadání, jsme zařadili do zvláštní kategorie.⁶³

---

⁶³ Viz Příloha číslo 2.

2. 6. 1. Co jsme zjistili o respondentech

Z výsledků dotazníku jsme se dozvěděli, že na dotazník odpovědělo 22 mužů a 40 žen. Dále jsme zjistili, že nikdo respondentů nespadal do kategorie lidí, kteří mají pouze základní vzdělání. 25 respondentů se zařadilo do kategorie "Střední vzdělání s maturitou", 26 z nich zvolilo možnost "Vysoké vzdělání s humanitním zaměřením" a 13 respondentů patřilo do kategorie lidí, kteří absolvovali, případně absolvují "Vysoké vzdělání s jiným než humanitním zaměřením". Z celkového počtu 62 respondentů již nestuduje 50 lidí, 12 ostatních ještě studuje vysokou školu. Střední nebo jinou školu už nenavštěvuje nikdo. Věková kategorie respondentů se pohybovala v rozmezí 22 až 64 let. Většina respondentů byla ve věku 22 až 29 let. Respondenti ve většině případů pocházeli z Prahy, respektive uvedlo to 35 z nich. Dalších 7 respondentů napsalo, že pocházejí ze Středočeského kraje. Tato oblast tedy byla ve výrazně větším zastoupení oproti jiným.

2. 6. 2. Vlastní dotazník

Vyhodnocením získaných dat vlastního dotazníku jsme zjistili, že respondenti upřednostňují přivlastňovací přídavná jména před genitivy a že ve většině případů odpovídali gramaticky správně. Domníváme se, že tomu tak bylo z důvodu snahy o spisovnost, i když v zadání dotazníku nebylo uvedeno, že by měli respondenti dotazník vyplňovat výhradně spisovně.

Z výsledků dotazníku je také patrné, že dotazník byl pro respondenty, jak jsme zjistili již v předvýzkumu, moc dlouhý, a tudíž docházelo k vynechávání některých položek. V internetovém dotazníku jsme se snažili docílit toho, aby respondenti nemohli otázky přecházet bez odpovědi. Bohužel tato funkce selhala. Mnohem důležitější pro nás ale bylo, že se respondenti nemohli v otázkách vracet a přepisovat již zadané odpovědi. Nicméně i otázky, které nebyly zodpovězeny, jsou zaneseny ve výsledné tabulce.⁶⁴ Kolik respondentů na danou otázku neodpovědělo, bylo totiž zřejmé ze součtů u jednotlivých otázek. Nezodpovězené otázky se v procentuálních hodnotách pohybují na škále 1,59 až 25,4 procent. Plně vyplněných dotazníků se nám vrátilo 18. Výplňkovými položkami jsme se z důvodu jejich charakteru vůbec nezabývali.

---

⁶⁴ Viz Příloha číslo 2.

Ve výsledcích dotazníku, nacházejících se kompletně v Příloze číslo 2, je rovněž zaznamenáno, kolik respondentů nepochopilo zadání určitých otázek, respektive úkolů. Do této kategorie jsme zařadili varianty typu:

Otázka: *Na ? rukopis ? neviděl. (Freud)*

Odpověď: *Freude, Freude*

Otázka: *? chalupy ? se vám zachtělo! (Tamara)*

Odpověď: *Na Tamařinu chalupu se vám zachtělo*

Otázka: *O ? pokynu ? neměl valné mínění. (trenérka)*

Odpověď: *O trenérově pokynu...*

2. 6. 2. 1. Zpátky k hypotézám

Zde se pokusíme potvrdit, či vyvrátit hypotézy, které jsme si zadali v podkapitole 2. 2. Stanovení hypotéz.

Hypotéza číslo 1: Respondenti budou volit spisovné tvary posesivních adjektiv spíše než tvary nářeční.

Tato hypotéza se nám potvrdila. Respondenti ve většině případů volili spisovné tvary přivlastňovacích přídavných jmen případně genitivity než tvary nářeční. Domníváme se, že je tomu tak z důvodu snahy o to napsat tvar správně, ať už tomu respondenti rozumí jakkoli a i přesto, že v úvodu dotazníku bylo uvedeno, že mají psát tvary, které je napadnou jako první. Nemyslíme si, že by respondenti, kterými byli čeští novináři, psali spisovné tvary posesivních adjektiv či genitivity, protože by měli vzhledem ke své profesi psát spisovně.

Nářeční tvary se objevovaly v dotazníku nejčastěji v podobě koncovky *-ovo*. Tyto koncovky se mohly objevit jen u mužských jmen, v našem dotazníku tedy ve 28 příkladech.⁶⁵ Tento tvar podle Jančáka⁶⁶ užívají lidé pocházející z jihozápadu Čech. V našem dotazníku jen 2 respondenti uvedli, že pocházejí z Jihočeského kraje, a 4 respondenti napsali, že pocházejí

---

⁶⁵ Příklad pro srovnání: Kdyby každý napsal, když to šlo, koncovku *-ovo*, v dotaznících bychom našli 1736 takových odpovědí. My jsme získali „pouze“ 37 případů tohoto jevu.

⁶⁶ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

z Plzeňského kraje, ale tvar s koncovkou *-ovo* se objevil v odpovědích celkem v 37 případech, z toho 32 příkladů bylo v singuláru a 5 v plurálu (*Bez tatínkovo sněhuláka by to nebyla ta pravá zima.*, *Pekařovo kuchtíčky hostům šéf neukázal.*). Kromě Jihočechů tento tvar v našem dotazníku užívali ještě respondenti z Prahy.

Dalším nářečním tvarem, tentokrát typickým na celé území Čech,⁶⁷ který se v odpovědích respondentů vyskytoval poměrně často, byly koncovky *-iné*, případně *-iný* (*Tamařiné chalupy se vám zachtělo!*, *Kamarádčinému bratrovi nevěř.*), které jsme zaznamenali ve 27 případech. Tyto koncovky se mohly objevit jen u ženských jmen, v našem dotazníku tedy ve 28 příkladech.

Dále se v odpovědích dotazníku vyskytovala slova na koncovku *-iny* (*Spisovatelčiny pera mi v muzeu neukázali.*, *Jeptiščiny růžence si nevšímej.*), která se v dotazníku objevila v 7 případech. Tyto koncovky se mohly objevit také jen u ženských jmen, v našem dotazníku tedy ve 28 příkladech. Tento jev si vysvětlujeme tak, že lidé podle nás občas zapomínají na to, že český jazyk má rod ženský, mužský a střední a nikoli jen ženský a mužský. Autor textu si pak podle nás uvědomuje, že se nejedná o mužský rod, a proto odmítne napsat variantu s *-i*, ale zapomene, že existuje ještě střední rod, kde se užívá *-a*, a řídí se tedy podle ženského rodu, kde se píše *-y*. Pak vznikají podle nás spojení typu *spisovatelčiny pera* místo *spisovatelčina pera*.

Dalším typem nářečních tvarů vyskytujících se v dotazníku byla slova s koncovkou *-ové* (*Pekařové kuchtíčky hostům šéf neukázal.*, *Janáčkové opery nás uchvátily.*), která byla v dotazníku zastoupena 5 případy. Tyto koncovky se mohly objevit jen u mužských jmen, v našem dotazníku tedy ve 28 příkladech. Nepodařilo se nám zjistit, jestli je tento tvar typický pro nějaké nářečí.

V jednom případě se v odpovědích dotazníku objevila koncovka *-ic* (*Kličkovic vtipy se chlapcům nejvíce líbily.*). Tento jazykový jev se podle Jančáka⁶⁸ vyskytuje na jihovýchodě a severovýchodě Čech. V našem dotazníku tak ale odpověděl respondent, který uvedl, že pochází z Prahy. Je možné, že tento výraz někde slyšel a zalíbil se mu a proto ho používá,

---

⁶⁷ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

⁶⁸ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

nebo mu ho vštípili lidé, se kterými se často vídá – rodinní příbuzní, přátelé či kolegové v práci.

Koncovka *-ou* byla v odpovědích dotazníku uvedena také pouze jednou (*Dědečkovou fajfku si nesmíš půjčovat.*). V dotazníku se mohl tento nářeční tvar objevit jen v tomto příkladě. Tento tvar je podle Jančáka běžný na všech územích Čech.⁶⁹ V našem dotazníku tak odpověděl respondent z Moravskoslezského kraje.

Zbytek tvarů, které respondenti do dotazníku zaznamenali, neměl nářeční charakter.

Hypotéza číslo 2: Respondenti radši zvolí variantu přivlastňovacího přídavného jména než genitivu.

V našem dotazníku je častější varianta posesivního adjektiva než genitivu, čímž se nám potvrdila i druhá hypotéza. Genitiv respondenti uvedli v 706 případech, posesivní adjektivum užili ve 2433 případech, do kterých počítáme i nářeční tvary a pravopisně chybné odpovědi, ze kterých ale jasně plyne, že respondent uváděl přivlastňovací přídavné jméno a tvarem se tak jedná o stejný typ odpovědi (*K Erbenovo baladě napsal někdo cizí věnování., Kuchařovi vařečky byly špinavé.*) Tento jev si vysvětlujeme podobou cvičení. Věty byly totiž uspořádány, jak jsme uvedli již v podkapitole 2. 4. Popis průzkumu, tematicky, což mohlo být pro respondenty trochu zavádějící. Mohli mít tak tendenci doplnit před řídicí slovo první tvar, který se jim naskytl, kterým bylo právě posesivní adjektivum. Respondenti mohli mít z tohoto důvodu tendenci doplňovat přivlastňovací přídavná jména. Tohoto nedostatku dotazníku jsme si vědomi.

Hypotéza číslo 3: Respondenti budou chybovat v oblasti pravopisu.

Tato hypotéza se taktéž potvrdila. Respondenti chybovali v pravopisu jednadvacetkrát, a to v následujících případech. Největší problémy jim činil příklad ? *básně ? nechceme slyšet.* (*Seifert*), kde 5 respondentů uvedlo tvar *Seifertovi*. V příkladu ? *vařečky ? byly špinavé.* (*kuchař*) napsali 4 respondenti *kuchařovi*, v příkladu ? *kuchtičky ? hostům šéf neukázal.* (*pekař*) napsali 2 respondenti *pekařovi*, v příkladu Na ? *knihy ? čekal frontu v knihovně.* (*Nezval*) napsali 4 respondenti *Nezvalovi*, v příkladu ? *opery ? nás uchvátili.* (*Janáček*)

---

⁶⁹ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

napsali 4 respondenti *Janáčkovi* a v příkladu *Na ? šperky ? byl krásný pohled. (král)* uvedli 2 respondenti *královi*.

Hypotéza číslo 4: V otázkách na gramatičnost respondenti bezpečně poznají správné tvary a označí je jako naprosto přijatelné formy, tedy číslem 1.

Naprosto přijatelné byly v dotazníku věty *Na **mámin** klobouk se ani nekoukej!.*, *Na slova **sestry** si už ani nevzpomněla.*, *Pro strážce **královny** to hodně znamená.*, *Na **pradleniny** ruce byl žalostný pohled.*, *O **školním** výletu jsme dlouho snili.*, ***Modrou** tašku si nekupuj.*, *Ten **matematický** rozbor nechápu.* V následující tabulce je zobrazeno, jak byly tyto tvary v dotazníku respondenty vyhodnoceny:

příklad / známka	1	2	3	4	5
mámin	40	12	2	2	1
sestry	40	11	6	1	0
královny	40	10	3	2	1
pradleniny	42	8	3	1	2
školním	56	0	0	0	0
modrou	37	2	1	1	9
matematický	54	0	0	0	0

Příklady *mámin*, *sestry*, *královny* a *pradleniny* označilo jako naprosto přijatelné tvary 40 až 42 respondentů a jako naprosto nepřijatelné tvary je ohodnotili 0 až 2 respondenti. S tvary *školním* a *matematický* neměli respondenti problém vůbec. Všichni je označili číslem 1. Tvar *Modrou* číslem 1 označilo 37 lidí, číslem 2 2 respondenti, číslem 3 1 respondent, číslem 4 1 respondent a číslem 5 9 lidí. Odpovědi byly podle nás takové, protože v tomto bodě dotazník udělal chybu, která se nám nepodařila bohužel přeprogramovat, a daný příklad se respondentům zobrazoval takto: *>strongModrou tašku si nekupuj.* Tato hypotéza se nám tedy také potvrdila, když přihlédneme ke zmíněné programové chybě.

Zde ještě uvádíme tabulku nářečních tvarů nacházejících se na škále v dotazníku a počet odpovědí respondentů v daných kategoriích:

příklad / známka	1	2	3	4	5
sousedovýho	3	11	3	9	27
tatínkovo	3	5	13	33	4
Novákovic	7	6	14	11	8
tetiné	2	5	4	10	39

Oproti předchozí tabulce je zřejmé, že si v nářečních tvarech respondenti nebyli stoprocentně jisti o správnosti uvedené formy. Usuzujeme tak z odpovědí, kterými častěji byla čísla 2, 3 a 4, tedy prostřední možnosti, spíše než 1 a 5, tedy krajní možnosti.

Zde se nachází tabulka, kde je zaznamenáno, z jakých krajů pocházeli respondenti, kteří u nářečních tvarů do dotazníků uvedli hodnocení 1, a kolik jich bylo:

příklad / kraj původu	Plzeňský	Moravskoslezský	Středočeský	Praha	Liberec	Jihomoravský
sousedovýho			1	2		
tatínkovo				1	1	1
Novákovic	1		1	5		
tetiné	1	1				

Nyní popíšeme výsledky tabulky. Vycházíme z toho, co jsme vyložili v podkapitole 1. 5. 2. Přivlastňovací přídavná jména v nářečí. Tvar *sousedovýho* se podle Jančáka⁷⁰ objevuje na celém území Čech, v dotazníku tento tvar ohodnotili jako naprosto správný jen respondenti ze Středočeského kraje. Tvar *tatínkovo* je podle Jančáka⁷¹ typický pro jihozápad Čech, v dotazníku tak ale odpovídali respondenti z Prahy, Liberce a Jihomoravského kraje. Tvar *Novákovic* je, jak tvrdí Jančák,⁷² užíván hlavně na jihovýchodě a severovýchodě, v dotazníku ale tento tvar jako naprosto správný hodnotili respondenti z Plzeňského a Středočeského

⁷⁰ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

⁷¹ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

⁷² Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

kraje. Tvar *tetiné* by se podle Jančáka⁷³ měl užívat hlavně v severozápadní části středočeského pruhu, čemuž by odpovídalo hodnocení 1 respondenta z Plzeňského kraje, ale stejně odpověděl i 1 respondent z kraje Moravskoslezského. Hodnocení nářečních tvarů tak moc neodpovídá tomu, co uvádí Jančák.⁷⁴ Myslíme si, že důvodem může být snaha o psaní spisovně - nářeční tvary respondenti pravděpodobně za spisovné nepovažují.

2. 7. Shrnutí

V druhé části této práce jsme se věnovali dotazníku a analyzování užívání přivlastňovacích přídavných jmen publicisty z vybraných televizí a periodik. Praktickým cílem naší práce bylo zjistit, jestli se čeští publicisté z vybraných médií orientují v užívání posesivních adjektiv. Doplněvány byly do dotazníku tvary přivlastňovacích přídavných jmen, případně genitivu. Respondenti také hodnotili uvedené tvary na škále naprosto přijatelný tvar – naprosto nepřijatelný tvar. V dotazníku také byly výplňkové položky na odvedení pozornosti respondentů. Během vyhodnocování dat byl brán zřetel i na pravopisné chyby. Všechny odpovědi byly ve výsledcích dotazníku zaznamenány. Všechny příklady byly očíslovány, přičemž jsme je rozdělili na doplňovací otázky a otázky se škálou, a pak bylo náhodně vygenerováno počítačem jejich pořadí, k čemuž jsme použili internetovou aplikaci.

Po předvýzkumu, ve kterém jsme zjistili, že je náš dotazník moc dlouhý, z čehož jsme ale neslevili kvůli vyváženosti položek, a určení seznamu respondentů jsme se s respondenty spojili přes emaily, sociální síť, případně textové zprávy a poslali jim dotazníky s instrukcemi, jak je vyplňovat. Dotazníků jsme rozeslali 80 s lhůtou vrácení do týdne. Celkem se zpět vrátilo 62 dotazníků. Některé dotazníky byly nedostatečně vyplněny, chyběly v nich odpovědi na určité otázky, ale i tyto byly zahrnuty do výzkumu. Dotazník se celkově skládal ze 115 otázek. Respondentů jsme se v úvodu dotazníku ptali na věk, nejvyšší dosažené vzdělání, jestli ještě studují a případně co, odkud pocházejí a na jejich pohlaví. Po úvodních otázkách respondenti měli za úkol vyplnit dotazník se sto deseti položkami. Všechny příklady byly sestaveny tak, aby slovo, které jsme zjišťovali, bylo na začátku věty, tedy tematicky, a aby věty nebyly dlouhé s rozvitými větnými členy, které by mohly být zavádějící při výběru tvaru posesivního adjektiva, případně genitivu.

---

⁷³ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

⁷⁴ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

O respondentech jsme zjistili, že na dotazník odpovědělo 22 mužů a 40 žen. Dále jsme zjistili, že 25 respondentů se zařadilo do kategorie "Střední vzdělání s maturitou", 26 z nich zvolilo možnost "Vysoké vzdělání s humanitním zaměřením" a 13 respondentů patřilo do kategorie lidí, kteří absolvovali, případně absolvují "Vysoké vzdělání s jiným než humanitním zaměřením". Z celkového počtu 62 respondentů již nestuduje 50 lidí, 12 ostatních ještě studuje vysokou školu. Věková kategorie respondentů se pohybovala v rozmezí 22 až 64 let. Respondenti ve většině případů pocházeli z Prahy, respektive uvedlo to 35 z nich.

Samozřejmě jsme si stanovili hypotézy, které zněly následovně:

Hypotéza číslo 1: Respondenti budou volit spisovné tvary posesivních adjektiv spíše než tvary nářeční.

Hypotéza číslo 2: Respondenti radši zvolí variantu přivlastňovacího přídavného jména než genitivu.

Hypotéza číslo 3: Respondenti budou chybovat v oblasti pravopisu.

Hypotéza číslo 4: V otázkách na gramatičnost respondenti bezpečně poznají správné tvary a označí je jako naprosto přijatelné formy, tedy číslem 1.

Všechny hypotézy se nám potvrdily. Zjistili jsme, že respondenti ve většině případů volili spisovné tvary přivlastňovacích přídavných jmen než tvary nářeční. Myslíme si, že je tomu tak, protože respondenti měli snahu napsat tvar správně, i přesto, že v úvodu dotazníku bylo uvedeno, že mají psát tvary, které je napadnou jako první. Nářeční tvary se objevovaly v dotazníku v podobě koncovek *-ovo*, a to v 37 případech, *-iné*, případně *-iný*, a to v 27 případech, *-iny* v 7 případech, *-ové* v 5 případech, *-ic* v 1 případě a *-ou* v 1 případě. Dále jsme zjistili, že v našem dotazníku byla častější varianta posesivního adjektiva než genitivu, čímž se nám potvrdila i druhá hypotéza. Tento jev si vysvětlujeme podobou cvičení. Věty byly totiž uspořádány tematicky, což mohlo být pro respondenty trochu zavádějící. I třetí hypotéza týkající se pravopisu se nám potvrdila. Respondenti chybovali v pravopisu jednadvacetkrát. Největší problémy jim činil příklad ? *bázně ? nechceme slyšet. (Seifert)*, kde 5 respondentů uvedlo tvar *Seifertovi*. V poslední řadě jsme si zadali hypotézu na téma gramatičnost, čemuž se věnovala druhá část dotazníku. Naprosto přijatelné formy většina respondentů poznala a

označila číslem 1, čímž jsme i tuto hypotézu potvrdili. V nářečních tvarech si ale respondenti nebyli stoprocentně jisti o správnosti uvedené formy. Usuzujeme tak z odpovědí, kterými častěji byla čísla 2, 3 a 4, tedy prostřední možnosti, spíše než 1 a 5, tedy krajní možnosti. Hodnocení nářečních tvarů na škále moc neodpovídalo tomu, co uvádí Jančák.⁷⁵ Myslíme si, že důvodem může být snaha o psaní spisovně. "

---

⁷⁵ Jančák, P.: Dvě středočeské izoglosy in *Naše řeč*, 1975, č. 58, s. 237–243.

Závěr

V naší bakalářské práci jsme se pokusili o analýzu přídavných jmen přivlastňovacích končících na *-ův* a *-in* v češtině. Nejdříve jsme tyto slovní struktury popsaly z hlediska českých gramatik. Pro vyjadřování o přivlastňování určitému jedinci má český jazyk zvláštní prostředek, tak zvaná přídavná jména přivlastňovací. Ty se tvoří v případě mužských osob přidáním přípony *-ův* (vzor: *otcův-O*, *otcov-a*, *otcov-o*), v případě ženské osoby přidáním přípony *-in* (vzor: *matčín-O*/*matčín-a*, *matčín-o*). Posesivní adjektiva se netvoří ze substantiv zakončených na *-í*, *-i*, *-ic(e)*, *-yn(ě)* a ze substantivizovaných adjektiv. Přivlastňovací přídavná jména označují různé vztahy. Ty se dále dělí na příbuzenský vztah, služební vztah, podmětový vztah, slovesně, původství, nositele vlastnosti nebo stavu, předmětový vztah, časový vztah a místní vztah. Adjektiva na *-ův* a *-in* se užívají případech, vztahují-li se k určitému jedinci, osobě nebo živočichovi, a to vyjádřeného holým substantivem. Přivlastňují-li se jedinci jako zástupci druhu, kladou se přivlastňovací adjektiva zřídka. Místo nich se užívá přivlastňovacího genitivu nebo adjektiv jiných, a to na *-í*, *-ský*. Adjektiva přivlastňovací se nahrazují genitivem, když je substantivum označující jedince, kterému se přivlastňuje, rozvito. Vztahuje-li se k substantivu rozvitému přivlastňovacím přídavným jménem vztažné nebo osobní zájmeno, používá se adjektivum velmi zřídka, většinou se užívá genitiv. Přivlastňuje-li se několika jedincům, adjektivum na *-ův* a *-in* se zpravidla neužívá, nýbrž se používá buď genitiv, nebo adjektivum jiné. Z hlediska nářečí podle Pavla Jančáka jen v několika málo případech vymezují středočeské izoglosy výrazné celky přímo na středočeském území. Výrazným územním protějškem této oblasti, vymezujícím horní severozápadní část středočeského pruhu, je důsledné uplatnění koncovek složeného skloňování ve všech tvarech přídavných jmen přivlastňovacích. Naopak v jihozápadních Čechách se užívají ustrnulé nesklonné podoby.

Poté jsme sestavili dotazník na téma přivlastňovací přídavná jména a čeští publicisté z televizí Nova a Barrandov a novin Blesk a Aha!. Do dotazníku byly doplňovány tvary přivlastňovacích přídavných jmen, případně genitivu. Vybraní respondenti také hodnotili uvedené tvary na škále naprosto přijatelný tvar – naprosto nepřijatelný tvar. V dotazníku také byly výplňkové položky na odvedení pozornosti respondentů. Během vyhodnocování dat byl brán zřetel i na pravopisné chyby. Všechny odpovědi byly ve výsledcích dotazníku zaznamenány. V předvýzkumu jsme zjistili, že je náš dotazník moc dlouhý, z čehož jsme ale neslevili kvůli vyváženosti položek. Některé dotazníky byly nedostatečně vyplněny, chyběly

v nich odpovědi na určité otázky, ale i tyto byly zahrnuty do výzkumu. Dotazník se celkově skládal ze 115 otázek. O respondentech jsme zjistili, že na dotazník odpovědělo 22 mužů a 40 žen. Dále jsme zjistili, že 25 respondentů se zařadilo do kategorie "Střední vzdělání s maturitou", 26 z nich zvolilo možnost "Vysoké vzdělání s humanitním zaměřením" a 13 respondentů patřilo do kategorie lidí, kteří absolvovali, případně absolvují "Vysoké vzdělání s jiným než humanitním zaměřením". Z celkového počtu 62 respondentů již nestuduje 50 lidí, 12 ostatních ještě studuje vysokou školu. Věková kategorie respondentů se pohybovala v rozmezí 22 až 64 let. Respondenti ve většině případů pocházeli z Prahy.

Následně jsme si určili hypotézy a potom jsme vyhodnotili data. Hypotézy zněly následovně:

Hypotéza číslo 1: Respondenti budou volit spisovné tvary posesivních adjektiv spíše než tvary nářeční.

Hypotéza číslo 2: Respondenti radši zvolí variantu přivlastňovacího přídavného jména než genitivu.

Hypotéza číslo 3: Respondenti budou chybovat v oblasti pravopisu.

Hypotéza číslo 4: V otázkách na gramatičnost respondenti bezpečně poznají správné tvary a označí je jako naprosto přijatelné formy, tedy číslem 1.

Všechny hypotézy se nám potvrdily. Zjistili jsme, že respondenti ve většině případů volili spisovné tvary přivlastňovacích přídavných jmen než tvary nářeční. Myslíme si, že je tomu tak, protože respondenti měli snahu napsat tvar správně, i přesto, že v úvodu dotazníku bylo uvedeno, že mají psát tvary, které je napadnou jako první. Dále jsme zjistili, že v našem dotazníku byla častější varianta posesivního adjektiva než genitivu, čímž se nám potvrdila i druhá hypotéza. Tento jev si vysvětlujeme podobou cvičení. Věty byly totiž uspořádány tematicky, což mohlo být pro respondenty trochu zavádějící. I třetí hypotéza týkající se pravopisu se nám potvrdila. Respondenti chybovali v pravopisu jednadvacetkrát. V poslední řadě jsme si zadali hypotézu na téma gramatičnost, čemuž se věnovala druhá část dotazníku. Naprosto přijatelné formy většina respondentů poznala a označila číslem 1, čímž jsme i tuto hypotézu potvrdili.

Literatura

- ADAM, Robert. Máte něco proti mámině sezení v tátovu křesle? (Dativ a lokál singuláru maskulina a neutra přídavných jmen přivlastňovacích). *Naše řeč*, 2005, č. 3, s. 67–70.
- CVRČEK, Václav. *Mluvnice současné češtiny I. Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Karolinum, 2013.
- ČECHOVÁ, Marie et al. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 2000.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, s. 207.
- GREPL, Miroslav - KARLÍK, Petr: *Skladba češtiny*. Praha: ISV nakladatelství, 1998.
- HAVRÁNEK, Bohuslav – JEDLIČKA, Alois: *Česká mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.
- HUJER, Oldřich. *Vývoj jazyka československého*. Praha: Sfinx 1934.
- CHROMÝ, Jan. *Práce s empirickými daty (Příručka pro studenty Bc. studia ČJL)*.
- JANČÁK, Pavel. Dvě středočeské izoglosy. *Naše řeč*. 1975, č. 58, s. 237–243.
- KARLÍK, Petr - NEKULA, Milan - PLESKALOVÁ, Jana (eds.): *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.
- KARLÍK, Petr - NEKULA, Milan - RUSÍNOVÁ, Zdena (eds.): *Příruční mluvnice češtiny*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2001.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Mluvnice češtiny I. Fonetika. Fonologie. Morfonologie a morfemika*. Praha: Academia, 1986.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Mluvnice češtiny II. Tvarosloví*. Praha: Academia, 1986.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Mluvnice češtiny III. Skladba*. Praha: Academia, 1987.
- KOPÁČKOVÁ, Lucie. *Co říká o posesivních adjektivech odborná literatura a ČNK*. Magisterská diplomová práce. Brno, 2007.
- KOPEČNÝ, František. *Základy české skladby*, Praha: Státní Pedagogické nakladatelství, 1962.
- NOVOTNÁ, Petra. *Konkurence posesivního genitivu a posesivních adjektiv v současné češtině*. Magisterská diplomová práce. Plzeň, 2013.
- PROUZOVÁ, Hana: Přivlastňovací přídavná jména na -ův, -in v současné češtině. *Naše řeč*. 1964, č. 47, s. 129-142.
- PROUZOVÁ, Hana: Umělčin životopis? *Naše řeč*. 1986, č. 69, s. 54–55.
- ŠIMANDL, Jiří. Morfologická problematika v jazykové poradně (2. část). *Naše řeč*. 2000, č. 83, s. 113–131.
- ŠMILAUER, Václav: *Novočeská skladba*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1969.

- ŠTÍCHA, František et. al. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013
- TRÁVNÍČEK, František: *Mluvnice spisovné češtiny I. Hláskosloví – tvoření slov – tvarosloví*. Praha: Slovanské nakladatelství, 1951.
- TRÁVNÍČEK, František: *Mluvnice spisovné češtiny II. Skladba*. Praha: Slovanské nakladatelství, 1951.
- VACHEK, Josef: Ještě k osudu českých posesívních adjektiv (Glosa k pohybu v českém tvarosloví). *Slovo a slovesnost*. 1972, č. 33, s. 146–148.
- VACHEK, Josef: *K problematice českých posesívních adjektiv*. In: *Studie a práce lingvistické 1*. Praha 1954, s. 171–189.
- VORÁČ, Jaroslav. *Česká nářečí jihozápadní I*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1955

Příloha č. 1

Zde se nachází dotazník. Respondentům byl předkládán bez faktických poznámek, které jsou zde uvedeny pro lepší přehled, například počet apelativ, s jiným pořadím, které bylo náhodně generováno, jak jsme uvedli v podkapitole 2. 4. 2. Položky zjišťující přijatelnost tvarů, a v elektronické verzi, takže některé přítomné značky – například otazníky v úvodních otázkách týkajících se vzdělání, věku, pohlaví a původu respondentů – jsou jen ilustrační.

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku pro studijní účely na Univerzitě Karlově. Jedná se o výzkum k mé Bakalářské práci. Vyplňování je anonymní. Výsledky výzkumu se budete moci dozvědět u mě, kontaktní adresa je laminette@seznam.cz. Věnujte prosím pozornost zadání. Děkuji.

1. Zaškrtněte, jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání.

- A. Základní nebo vyučení.
- B. Střední s maturitou.
- C. Vysoké – s humanitním zaměřením.
- D. Vysoké – s jiným zaměřením než humanitním.

2. Zaškrtněte jednu z následujících možností.

- A. Pracuji a už nestuduji.
- B. Pracuji, ale ještě studuji vysokou školu.
- C. Pracuji, ale ještě studuji střední nebo jinou školu.

3. Napište, kolik je Vám let.

?

4. Zaškrtněte své pohlaví.

- A. Muž
- B. Žena

5. Napište, odkud pocházíte (stačí kraj).

?

6. Slovo v závorce užit ve větě tak, aby věta dávala smysl. Kde existuje více možností (v zadání je více otazníků), doplňte tu, která Vás napadne jako první. Doplňovat můžete nejen tvary, které znáte napsané, ale i ty, které používáte v běžné řeči. Uvádíme několik příkladů a jejich možných řešení.

Příklad: ? šátek ? vlál ve větru. (matka)

Řešení – Matčin šátek vlál ve větru.

Nebo – Matčinej šátek vlál ve větru.

Nebo – Šátek matky vlál ve větru.

Příklad: ? věže ? se jim nelíbily. (Praha)

Řešení – Pražský věže se jim nelíbily.

Nebo – Věže Prahy se jim nelíbily.

Nebo - Pražské věže se jim nelíbily.

Příklad: ? sourozence ? asi nenavštívíme. (Novák)

Řešení – Sourozence Nováka asi nenavštívíme.

Nebo – Novákovy sourozence asi nenavštívíme.

Nebo – Novákovíc sourozence asi nenavštívíme.

Apelativum: 28 (singulár: 20, plurál: 8)

1. pád - tvary: 4 mužské a 4 ženské; 4 množné a 4 jednotné

? znalosti ? byly žalostné. (žena)

? truhla ? nás zajímala. (teta)

? auta ? byla vždy čistá. (**taxikářka**)

? líčko ? zrudovělo studem. (**dívka**)

? kostým ? udělal dojem na diváky. (**herec**)

? písňe ? si každý rád poslechne. (**zpěvák**)

? vařečky ? byly špinavé. (**kuchař**)

? pes ? je dobře vycvičen. (**strýček**)

2. pád - tvary: 2 mužské a 2 ženské; všechny jednotné; 2 s předložkou a 2 bez ní

Bez ? sněhuláka ? by to nebyla ta pravá zima. (**tatínek**)

Podle ? nálady ? se musíme chovat všichni. (**sestra**)

? růžence ? nehleď. (**jeptiška**)

? křesla ? si nevšímejte. (**přítel**)

3. pád - tvary: 2 mužské a 2 ženské; všechny jednotné; 2 s předložkou a 2 bez ní

K ? nápadníkovi ? se hrnuli poddaní. (**princezna**)

K ? úsměvu ? se faleš nehodila. (**hoch**)

? vázance ? upadl knoflík. (**dělník**)

? bratrovi ? nevěř. (**kamarádka**)

4. pád - tvary: 4 mužské a 4 ženské; 4 množné a 4 jednotné; 4 s předložkou a 4 bez ní

O ? razítka? se zajímal její nadřízený. (**právnička**)

Na ? šperky ? byl krásný pohled. (**král**)

? fajfku ? si nesmíš půjčovat. (**dědeček**)

Na ? otce ? jsem se netěšil. (**bratranec**)

? pera ? mi v muzeu neukázali. (**spisovatelka**)

? kuchtičky ? hostům šéf neukázal. (**pekař**)

Na ? závoj ? se dala záplata. (**carevna**)

? šátek ? bohužel její maminka nenašla. (**holčička**)

6. pád - tvary: 2 mužské a 2 ženské; všechny jednotné; všechny s předložkou

O ? přáteli ? jsme hodně slyšeli. (**otec**)

O ? štěněti ? se jí už i zdálo. (**babička**)

O ? pokynu ? neměl valné mínění. (**trenérka**)

O ? přání ? slyšel. (**císař**)

Proprium: 28 (singulár: 20, plurál: 8; křestní jména: 17, příjmení: 11)

1. pád - tvary: 4 mužské a 4 ženské, 4 množné a 4 jednotné

? vtipy ? se chlapcům nejvíce líbily. (**Klička**)

? svěřenkyně ? nepřijely. (**Věra**)

? spis? je uložený na půdě. (**Jirásek**)

? opery ? nás uchvátily. (**Janáček**)

? obrazy ? jsou světoznámé. (**Frida**)

? ulice ? zela prázdnotou. (**Neruda**)

? výtvor ? byl odstrašující (**Kristýna**)

? lampa ? září do noci. (**Mahulena**)

2. pád - tvary: 2 mužské a 2 ženské; všechny jednotné; 2 s předložkou a 2 bez ní

Z ? hrnku ? bych nepil. (**Jindřich**)

? chalupy ? se vám zachtělo! (**Tamara**)

? kamaráda ? se asi nenadějeme. (**Rostislav**)

Bez ? pohádky ? sena výlet nejede. (**Linda**)

3. pád - tvary: 2 mužské a 2 ženské; všechny jednotné; 2 s předložkou a 2 bez ní

? dílu ? nerozumím. (**Veronika**)

Kvůli ? knize ? nemohl spát. (**Jana**)

K ? baladě ? vepsal někdo cizí věnování. (**Erben**)

? nářku ? nevěříme. (**Radek**)

4. pád - tvary: 4 mužské a 4 ženské; 4 množné a 4 jednotné; 4 s předložkou a 4 bez ní

Na ? kumpána ? jsme dvakrát zazvonili. (**Dorota**)

? kresbu ? obdivoval. (**Mucha**)

Na ? rodiče ? nikdo nepočkal. (**Petra**)

? prsten ? spatřil jen na chvíli. (**Alena**)

Na ? rukopis ? neviděl. (**Freud**)

? časopisy ? si nakonec nepůjčil. (**Tereza**)

Na ? knihy ? čekal frontu v knihovně. (**Nezval**)

? básně ? nechceme slyšet. (**Seifert**)

6. pád - tvary: 2 mužské a 2 ženské; všechny jednotné; všechny s předložkou

O ? dílu ? vyšla spousta knih. (**Dvořák**)

O ? dceři ? se nemluví. (**Dominika**)

O ? nábřeží ? při procházce nezavadil pohledem. (**Rašín**)

O ? problému ? už jsem slyšel. (**Lenka**)

Výplňky (propria: 20, apelativa: 20; za větami jsou pády zjišťovaných tvarů)

? pohled ? ho ranil. (**pes**) 1.

? noc ? nás nebavila. (**film**) 1.

? domy ? jsou nádherné. (**Český Krumlov**) 1.

Na ? nebe ? byl krásný pohled. (**ráno**) 4.

Do ? nádrže ? nepadej! (**Orlík**) 2.

V ? dolech ? se těžilo stříbro. (**Kutná Hora**) 6.

O ? náměstí ? panují historky. (**Hradec Králové**) 6.

O ? továrnách ? jsme slyšeli. (**Ostrava**) 6.

Na ? skály ? jezdíme často. (**Děčín**) 4.

Na ? orloj ? je radost pohledět. (**Olomouc**) 4.

Bez ? slavností ? to nemá cenu. (**Domažlice**) 2.

Bez ? staveb ? by to nešlo. (**Cheb**) 2.

Na ? vinice ? už nepojedeme. (**Pálava**) 4.

? festivalu ? se nedá konkurovat. (**hudba**) 3.

? večírku ? jsem nerozuměla. (**jazz**) 3.

? výstava ? se nám líbila. (**zahrádkář**) 1.

Se ? stroji ? se oře jedna radost. (**zemědělství**) 7.

K ? exhibici ? to patří. (**umělec**) 3.

S ? prezentací ? nesouhlasil. (**firma**) 7.

Se ? prohlídkou ? by se nemělo otálet. (**zdraví**) 7.

Na ? koncert ? se všichni těšili. (**rock**) 4.

Bez ? posudků ? nikam ani nemusíš chodit. (**lékař**) 2.

? pojištění ? mám zařízeno. (**život**) 4.

? noci ? se nemohl dočkat. (**muzeum**) 2.

? příklady ? musíš vyřešit rychle. (**matematika**) 2.

? vůně ? mi chybí. (**Španělsko**) 4.

? výrobu ? rád pozoruji. (**manufaktura**) 4.

? zásady ? se musí dodržovat. (**práce**) 1.

? stíny ? zahalily město. (**večer**) 1.

? výpočtům ? nerozumím. (**geograf**) 3.

? likvidace ? ho zaskočila. (**exekutor**) 1.

? premiérovi ? tamní lid věří. (**Itálie**) 3.

Bez ? krize ? by Evropě bylo lépe. (**Řecko**) 2.

? plodiny ? jsou nejlepší. (**Slovensko**) 1.

O ? prezidentovi ? slyšel celý svět. (**Francie**) 6.

Na ? revoluci ? si nepamatoval. (**Afrika**) 4.

S ? pyramidami ? se každý chce fotit. (**Egypt**) 7.

? občané ? jsou všude po světě. (**Asie**) 1.

? lid ? jde kupředu. (**Amerika**) 1.

S ? plážemi ? se turisté nechtěli rozloučit. (**Malta**) 7.

7. Ze škály vyberte vždy takovou možnost, která podle Vás nejlépe vystihuje charakteristiku vytučněného slova, 1 znamená naprosto přijatelná a 5 naprosto nepřijatelná.

4 singuláry a 4 plurály; všechny tvary s předložkou; jen čtvrtý pád, popřípadě GEN

Na **tatínkovo** zahradu jezdíme rádi. – sg., předl., jiný

1 - 5

Na **mámin** klobouk ani nekoukej! – sg., předl., jmenný

1 - 5

Na slova **sestry** si už ani nevzpomněla. – sg., předl., gen

1 - 5

Na **Novákovíc** stížnosti nikdo z domu nereagoval. – pl., předl., jiný

1 - 5

Pro strážce **královny** to hodně znamená. – pl., předl., gen

1 - 5

Na **pradleniny** ruce byl žalostný pohled. – pl., předl., jmenný

1 - 5

Na **tetiné** knedlíky se vždy těšil. – pl., předl., slož.

1 - 5

Výplňky (adjektiva a GEN; za větami jsou pády zjišťovaných tvarů; 3 naprosto přijatelné tvary, 3 naprosto nepřijatelné tvary)

Modrou tašku si nekupuj. **4.**

1 - 5

Ten **matematický** rozbor nechápu. **4.**

1 - 5

O **školním** výletu jsme dlouho snili. **6.**

1 - 5

Pohled **psem** vypadal smutně. **2.**

1 - 5

Českého týmu fandíme všichni. **3.**

1 - 5

Se **selskému** rozumem to zvládneš. **7.**

1 - 5

Příloha číslo 2

Zde se nachází kompletní výsledky našeho výzkumu seřazené do tabulky. Příklady jsou řazeny podle toho, jak je viděli respondenti v dotazníku po vygenerování počítačem. Chybí mezi nimi výplňková slova, která jsme do analýzy dotazníku z důvodů uvedených v podkapitole 2. 4. 1. Položky s doplňováním tvarů neuváděli.

O ? razítka? se zajímal její nadřízený. (právnička)	právničky	38
	právniččina	19
	právničina	1
	právničiny	1
	nezodpovězeno	3
? kuchtičky ? hostům šéf neukázal. (pekař)	pekaře	2
	pekařovy	49
	pekařovo	1
	pekařovi	2
	pekařové	1
	nepochopení zadání	6
? vtipy ? se chlapcům nejvíce líbily. (Klička)	Kličky	3
	Kličkovy	47
	Kličkovic	1
	Kličkovi	2
	Kličkové	1
	nepochopení zadání	8
Na ? rodiče ? nikdo nepočkal. (Petra)	Petry	10
	Petřiny	28
	Petřininy	1
	nepochopení zadání	23
Na ? knihy ? čekal frontu v knihovně. (Nezval)	Nezvala	7
	Nezvalovy	48
	Nezvalovo	1
	Nezvalovi	4
	nepochopení zadání	8

Na ? šperky ? byl krásný pohled. (král)	krále	5
	královny	29
	královo	1
	královi	2
	nezodpovězeno	3
	nepochopení zadání	21
? pera ? mi v muzeu neukázali. (spisovatelka)	spisovatelky	23
	spisovatelčina	35
	spisovatelčino	1
	spisovatelčiny	2
	nepochopení zadání	1
? bratrovi ? nevěř. (kamarádka)	kamarádky	27
	kamarádčině	5
	kamarádčinému	2
	kamarádčinu	13
	kamarádčinýmu	1
	nepochopení zadání	14
O ? příteli ? jsme hodně slyšeli. (otec)	otce	13
	otcově	36
	otcovi	1
	otcovu	10
	otčiném	1
	otcovo	2
? obrazy ? jsou světoznámé. (Frida)	Fridy	22
	Fridiny	27
	nezodpovězeno	2
	nepochopení zadání	11
? opery ? nás uchvátily. (Janáček)	Janáčka	3
	Janáčkovy	54
	Janáčkovi	4
	Janáčkové	1
Na ? kumpána ? jsme dvakrát zazvonili. (Dorota)	Doroty	19

	Dorotina	37
	Dorotiného	1
	nepochopení zadání	6
? časopisy ? si nakonec nepůjčil. (Tereza)	Terezy	11
	Tereziny	41
	Terezininy	2
	nepochopení zadání	8
O ? problému ? už jsem slyšel. (Lenka)	Lenky	11
	Lenčině	38
	Lenčiném	4
	Lenčiným	2
	Lenčinu	2
	nezodpovězeno	3
	nepochopení zadání	2
? básně ? nechceme slyšet. (Seifert)	Seiferta	2
	Seifertovy	55
	Seifertovi	5
O ? dílu ? vyšla spousta knih. (Dvořák)	Dvořáka	15
	Dvořákově	30
	Dvořákovu	16
	Dvořákovém	1
	Dvořákovo	1
? ulice ? zela prázdnotou. (Neruda)	Nerudy	2
	Nerudovy	60
? lampa ? září do tmy. (Mahulena)	Mahuleny	14
	Mahulenina	48
? fajfku ? si nesmíš půjčovat. (dědeček)	dědečka	5
	dědečkovu	55
	dědečkovo	1
	dědečkovou	1
Na ? otce ? jsem se netěšil. (bratranec)	bratrance	11
	bratrancova	41

	nezodpovězeno	1
	nepochopení zadání	8
	bratrancovo	1
? vázance ? upadl knoflík. (dělník)	dělníka	13
	dělníkově	45
	dělníkovo	1
	dělníkovu	1
	nezodpovězeno	2
? truhla ? nás zajímala. (teta)	tety	8
	tetina	51
	nezodpovězeno	3
? auta ? byla vždy čistá. (taxikářka)	taxikářky	31
	taxikářčina	27
	nezodpovězeno	4
Bez ? sněhuláka ? by to nebyla ta pravá zima. (tatínek)	tatínka	3
	tatínkova	52
	tatínkového	2
	tatínkovo	1
	nezodpovězeno	4
? růžence ? si nevšímej. (jeptiška)	jeptišky	23
	jeptiščina	35
	jeptiščiného	1
	jeptiščiny	1
	nezodpovězeno	4
? šátek ? bohužel její maminka nenašla. (holčička)	holčičky	26
	holčiččin	21
	holčičin	11
	holčičkin	1
	nezodpovězeno	4
O ? přání ? slyšel. (císař)	císaře	14
	císařově	26
	císařovém	1

	císařovo	9
	císařovu	4
	nezodpovězeno	2
	nepochopení zadání	6
? nářku ? nevěříme. (Radek)	Radka	12
	Radkově	7
	Radkovo	11
	Radkovu	28
	nezodpovězeno	4
? kresbu ? obdivoval. (Mucha)	Muchy	9
	Muchovu	51
	nezodpovězeno	2
O ? nábřeží ? při procházce nezavadil pohledem. (Rašín)	Rašína	3
	Rašínově	7
	Rašínovo	50
	Rašínovém	1
	nezodpovězeno	1
O ? dceři ? se nemluví. (Dominika)	Dominiky	24
	Dominičině	26
	Dominiččině	3
	nezodpovězeno	9
? líčko ? zrudovělo studem. (dívka)	dívky	7
	dívčino	50
	nezodpovězeno	5
? výtvar ? byl odstrašující (Kristýna)	Kritýny	18
	Kristýnin	37
	nezodpovězeno	4
	nepochopení zadání	3
Bez ? pohádky ? se na výlet nejede. (Linda)	Lindy	5
	Lindiny	51
	Lindiné	1
	nezodpovězeno	5

Kvůli ? knize ? nemohl spát. (Jana)	Jany	12
	Janině	46
	Jany	4
Z ? hrnku ? bych nepil. (Jindřich)	Jindřicha	5
	Jindřichova	52
	Jindřichovo	1
	nezodpovězeno	4
? kostým ? udělal dojem na diváky. (herec)	herce	5
	hercův	41
	nezodpovězeno	8
	nepochopení zadání	9
? písně ? zněly v rádiu. (zpěvák)	zpěváka	4
	zpěvákovy	49
Podle ? nálady ? se musíme chovat všichni. (sestra)	sestry	10
	sestřiny	45
	sestřiné	1
	nezodpovězeno	4
	nepochopení zadání	2
? spis? je uložený na půdě. (Jirásek)	Jiráska	3
	Jiráskův	55
	Jiráskovo	1
	nezodpovězeno	3
? kamaráda ? se asi nenadějeme. (Rostislav)	Rostislava	11
	Rostislavova	45
	nezodpovězeno	2
? dílu ? nerozumím. (Veronika)	Veroniky	15
	Veroničině	9
	Veroniččinu	3
	Veroničinému	1
	Veroniččiném	1
	Veroniččině	1
	Veroničinu	26

	nezodpovězeno	4
	nepochopení zadání	2
Na ? závoj ? se dala záplata. (carevna)	carevny	14
	carevnin	43
	nezodpovězeno	4
	nepochopení zadání	1
O ? štěněti ? se jí už i zdálo. (babička)	babičky	14
	babiččině	36
	babičinně	1
	babičině	4
	babiččinu	2
	nezodpovězeno	4
	nepochopení zadání	1
O ? pokynu ? neměl valné mínění. (trenérka)	trenérky	26
	trenérčině	29
	nezodpovězeno	4
	nepochopení zadání	3
? svěřenkyně ? nepřijely. (Věra)	Věry	20
	Věřiny	32
	nezodpovězeno	6
	nepochopení zadání	4
? chalupy ? se vám zachtělo! (Tamara)	Tamary	11
	Tamařiny	43
	Tamařiné	3
	nezodpovězeno	3
	nepochopení zadání	1
K ? baladě ? vepsal někdo cizí věnování. (Erben)	Erbena	10
	Erbenově	46
	Erbenovo	1
	nezodpovězeno	4
	nepochopení zadání	1
Na ? rukopis ? neviděl. (Freud)	Freuda	10

	Freudův	45
	Freudovo	2
	nezodpovězeno	3
	nepochopení zadání	2
? prsten ? spatřil jen na chvíli. (Alena)	Aleny	4
	Alenin	47
	nezodpovězeno	6
	nepochopení zadání	5
Na sousedovýho psa měl Petr vztek.	1	3
	2	11
	3	3
	4	9
	5	27
	nepochopení zadání	9
Na tatínkovo zahradu jezdíme rádi.	1	3
	2	5
	3	13
	5	33
	4	4
	nepochopení zadání	4
Na mámin klobouk ani nekoukej!	1	40
	2	12
	3	2
	4	2
	5	1
	nepochopení zadání	3
	5	1
Na slova sestry si už ani nevzpomněla.	1	40
	2	11
	3	6
	4	1
	5	0

	nepochopení zadání	4
Na Novákovíc stížnosti nikdo z domu nereagoval	1	7
	2	6
	3	14
	4	11
	5	18
	nepochopení zadání	6
Pro strážce královny to hodně znamená.	1	40
	2	10
	3	3
	4	2
	5	1
	nepochopení zadání	6
Na pradleniny ruce byl žalostný pohled.	1	42
	2	8
	3	3
	4	1
	5	2
	nepochopení zadání	6
Na tetiné knedlíky se vždy těšil.	1	2
	2	5
	3	4
	4	10
	5	34
	nepochopení zadání	7
Modrou tašku si nekupuj.	1	37
	2	2
	3	1
	4	1
	5	9
	nepochopení zadání	13
Ten matematický rozbor nechápu.	1	54

	2	0
	3	0
	4	0
	5	0
	nepochopení zadání	8
O školním výletu jsme dlouho snili.	1	56
	2	0
	3	0
	4	0
	5	0
	nepochopení zadání	6
Pohled psem vypadal smutně.	1	0
	2	0
	3	0
	4	1
	5	54
	nepochopení zadání	7
Českého týmu fandíme všichni.	1	2
	3	1
	4	2
	5	49
	nepochopení zadání	8
Se selskému rozumem to zvládneš.	1	0
	2	0
	3	0
	4	0
	5	57
	nepochopení zadání	5